

Program izobraževanja za priseljence v Sloveniji

Začetna integracija priseljencev (ZIP)

Ljubljana, 2011

Splošni del programa je predlagal, posebni del pa določil Strokovni svet Republike Slovenije za izobraževanje odraslih na 63. seji, dne 21. 4. 2011. Izobraževalni program je sprejel minister za šolstvo in šport (Odredba o sprejemu izobraževalnega programa za odrasle Začetna integracija priseljencev, Uradni list RS, št. 57/2011).

Program je bil oblikovan na Andragoškem centru Slovenije. Vsaka uporaba besedila programa ali posameznih delov besedila je dovoljena le z vednostjo in s pisnim soglasjem sestavljavk programa:

dr. Ina Ferberžar,
mag. Ester Možina,
dr. Nataša Pirih Svetina,
dr. Natalija Vrečer.

Kazalo

A. Splošni del	5
A.1 Ime programa	5
A.2 Utemeljenost programa	5
A.3 Ciljne skupine	10
A.4 Cilji programa	10
4.1 Splošni cilji	10
4.1.1. Splošni cilji začetnega modula	10
4.1.2. Splošni cilji nadaljevalnega modula	11
4.2 Cilji po področjih	12
4.2.1 Cilji po področjih v začetnem modulu	12
4.2.2. Cilji po področjih v nadaljevalnem modulu	14
A.5 Obseg programa	16
A.6 Pogoji za vpis, napredovanje in dokončanje programa	17
B. Posebni del	18
B.1 Organizacija izobraževanja	18
1.1 Časovna razporeditev	18
1.2 Zagotavljanje pogojev za izvedbo programa oz. priprava izvedbenega kurikula	18
1.2.1 Kraj izvedbe	18
1.2.2 Osebni izobraževalni načrt	18
1.2.3 Zbirna mapa	18
1.3 Priporočeno število udeležencev	19
1.4 Vključevanje udeležencev	19
1.5 Metodično didaktična priporočila	19
1.5.1 Priporočene oblike za izvajanje	19
1.5.2 Priporočene metode dela	20
1.5.3 Temeljna načela izpeljave programa	21
B.2 Katalog znanja	22
2.1 Začetni modul (60 ur) - standardi zmožnosti	22
2.1.1 Nivojska opredeljenost standardov zmožnosti v začetnem modulu	22
2.1.1.1 Opisi jezikovnega znanja na posameznih vsebinskih področjih v začetnem modulu	23
2.2. Nadaljevalni modul (120 ur) - standardi zmožnosti	40
2.2.1 Nivojska opredeljenost standardov zmožnosti v nadaljevalnem modulu	41
2.2.1.1 Opisi jezikovnega znanja na posameznih vsebinskih področjih v nadaljevalnem modulu	41
2.3 Preverjanje in ocenjevanje v programu	78
2.4 Vsebine programa	79
2.5 Učbeniki in učno gradivo	79
2.6 Znanja izvajalcev programa	79
2.7 Javna veljavnost	79
2.8 Sestavljavke programa	79

Literatura in viri.....	81
a. Literatura in viri za pripravo programa	81
b. Priporočena literatura za izvedbo programa	82

A. Splošni del

A.1 Ime programa

Ime izobraževalnega programa je: Začetna integracija priseljencev (krajše ZIP). Program ZIP je izobraževalni program za učenje slovenščine za priseljence. V program učenja slovenščine so integrirane vsebine iz življenja in dela, ki krepijo integracijo priseljencev v slovensko družbo. Program obsega začetni (60 ur) in nadaljevalni modul (120 ur).

A.2 Utemeljenost programa

Izkušnje številnih držav, ki se že desetletja srečujejo z močnimi migracijskimi tokovi, kažejo, da je za učinkovito integracijo v družbo sprejema ključna ekonomska integracija priseljencev, predpogoj zanjo pa je izobraževanje. Brez ekonomske integracije pa ni učinkovite politične, psihološke in sociokulturne integracije, torej je izobraževanje predpogoj za vse ostale vrste integracije (Vrečer et al., 2008). Integracija torej ni uspešna, če je enostranska, biti mora dvosmerna in celovita, upoštevati mora ekonomske, socialne in kulturne dimenzije.

Izobraževanje predstavlja pomemben del integracije priseljencev, kljub temu pa je v Sloveniji do nedavna področje integracije tujcev ostajalo zakonsko neurejeno. Leta 1991 je bil sicer sprejet Zakon o tujcih¹ s kasnejšimi dopolnitvami. Ustrezne politične podlage za integracijo priseljencev so bile sprejete šele v novem tisočletju, ko je bil leta 2001 sprejet nov Zakon o tujcih (z dopolnitvami 2002, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2011), leta 2008 pa še Uredba o integraciji tujcev ter v 2010 Uredba o spremembah in dopolnitvah Uredbe o integraciji tujcev. Prav obe uredbi predstavljata podlago za uvajanje izobraževalnih in drugi integracijskih ukrepov. Slovenija si je s sprejemom teh predpisov omogočila izkoriščanje pomoči članicam EU pri izvajanju integracijske politike s finančnimi instrumenti skupnosti, tj. preko Evropskega sklada za vključevanje državljanov tretjih držav. Slovenija je s pomočjo tega instrumenta zagotovila temeljne pogoje za pripravo in izvajanje izobraževalnih programov za vključevanje priseljencev v slovensko družbo. V skladu z Uredbo iz leta 2008 so bili leta 2009 pripravljene prvi tečaji slovenskega jezika ter programi seznanjanja z zgodovino, kulturo in ustavno ureditvijo.

Slovenija je tudi v ključnih strateških razvojnih dokumentih zapisala smernice za izobraževanje in usposabljanje prebivalcev Slovenije in s tem pripravila podlage za izobraževanje priseljencev. Strategija razvoja Slovenije (2005) pravi, da potrebujemo neto pozitivni migracijski tok, da je treba izboljšati izobrazbeno raven aktivnega prebivalstva in da je treba v izobraževanje vključiti veliko število odraslih. Tudi Resolucija o raziskovalnem in razvojnem programu Republike Slovenije (2006)² poudarja, da je udeležnost prebivalcev Slovenije v programih vseživljenjskega učenja premajhna. V Resoluciji o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji do leta 2010 (ReNPIO)³ pa je zapisano, da v

---

¹ Zakon o tujcih, Uradni list Republike Slovenije 1/1991, 25. 6. 1991.

² Resolucija o nacionalnem raziskovalnem in razvojnem programu za obdobje 2006-2010 (ReNRRP) (2006). Uradni list RS 3/2006, 10. 1. 2006.

³ Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji do leta 2010, Ur.l. RS 70/2004.

Sloveniji primanjkuje izobraževalnih programov za etnične manjšine.⁴ To potrjuje tudi raziskava Migration Integration Policy Index (2011), kjer piše da se v Sloveniji začenjajo pojavljati integracijske strategije v izobraževanju, vendar pa ne na sistematičen način in priseljenci nimajo enakega dostopa do izobraževanja kot ostali prebivalci države sprejema, razen do obveznega izobraževanja.⁵

Program ZIP je nastal kot rezultat aplikativnega raziskovalnega projekta *Izobraževanje in usposabljanje migrantov v Sloveniji*, ki ga je Andragoški center Slovenije izvedel leta 2008 ob denarni podpori Ministrstva za šolstvo in šport ter Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve (Vrečer et al., 2008) in upošteva usmeritve, ugotovitve in predloge tega projekta. Pri nastajanju programa smo izhajali tudi iz neposrednih izobraževalnih izkušenj pri izobraževanju priseljencev, pri poučevanju slovenščine kot tujega jezika in izobraževanju manj izobraženih odraslih ter iz strokovnih teoretičnih znanj s področja integracije vseh avtoric programa. Upoštevali smo predloge predstavnikov tistih, ki v Sloveniji oblikujejo politiko na področjih zaposlovanja, integracije in izobraževanja priseljencev v Sloveniji, predvsem Ministrstva za šolstvo in šport, Ministrstva za notranje zadeve, Sektorja za integracijo, Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, Sektorja za delovne migracije, Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje, Službe za delo in zaposlovanje tujcev in Zveze svobodnih sindikatov Slovenije.

Projekt *Izobraževanje in usposabljanje migrantov v Sloveniji* (Vrečer et al., 2008) se je osredotočal na ugotavljanje izobraževalnih potreb priseljencev v Sloveniji in pri tem preučeval obstoječe slovenske in evropske sistemske in zakonske podlage za izobraževanje in usposabljanje priseljencev, socialno ekonomske in demografske značilnosti priseljencev, obstoječo izobraževalno ponudbo za priseljence, izražene potrebe po izobraževanju in usposabljanju pri priseljencih (z intervjuji) in delodajalcih (z anketnim vprašalnikom) ter primere izobraževanja in usposabljanja priseljencev v izbranih evropskih državah. K pripravi novega izobraževalnega programa za priseljence s poudarkom na osnovnem spoznavanju jezika okolja ter na spoznavanju slovenske družbe in kulture ob pričetku bivanja v Sloveniji so pripeljale predvsem navedene ugotovitve raziskovalnega projekta. Program tako utemeljujemo s podatki o neugodnih demografskih gibanjih, nerazviti ponudbi izobraževalnih programov za priseljence, z nacionalno strukturo priseljencev, s socialnimi in demografskimi ter izobraževalnimi značilnostmi priseljencev ter z izkušnjami in priporočili slovenskih strokovnjakov za izobraževanje priseljencev.

Demografske spremembe

V Evropi in v Sloveniji se dogajajo korenite demografske spremembe, število aktivnega prebivalstva upada, večja se število ostarelih. Po oceni Evropske komisije (2007) bo v Evropi do leta 2050 število ljudi, starih 65 let in več, naraslo za 70 % in število ljudi, starih od 80 let in več, za 170 %. Delno lahko demografske probleme rešimo s priseljevanjem priseljencev, zato lahko pričakujemo, da bodo družbe v prihodnosti še bolj kulturno mešane.

---

⁴ V predlogu ReNPIO za obdobje 2011-2015 so priseljenci navedeni med ranljivimi skupinami prebivalstva, ki se jim namenja posebna skrb in ukrepi.

⁵ <http://www.integrationindex.eu/print/232> (1. 3. 2011)

Nerazvitost izobraževalne ponudbe za priseljence

Posledica dejstva, da je bilo področje integracije priseljencev v Sloveniji dolgo časa neurejeno, je tudi v relativni nerazvitosti izobraževalne ponudbe za priseljence v Sloveniji, predvsem imamo pri tem v mislih ponudbo za ekonomske priseljence. Priseljenci se redko vključujejo v programe formalnega in neformalnega izobraževanja, izjema so Nacionalne poklicne kvalifikacije, saj je bila pridobitev NPK za nekatera enostavna dela v gradbeništvu pogoj za pridobitev delovnega dovoljenja. Tako program ZIP pomeni dopolnitev programske ponudbe za priseljence v Sloveniji.

Čeprav je znanje jezika države sprejema ključnega pomena za uspešno vključitev posameznikov v novo državo, pa ni dovolj, da se priseljenci naučijo zgolj njenega jezika ter se poučijo o njeni družbi in kulturi. Pridobiti morajo tudi druga znanja, ki so pomembna za njihovo aktivnost in konkurenčnost na trgu dela. Zlasti so tu pomembna poklicna usposabljanja na različnih področjih, saj prav ta lahko omogočijo ekonomsko integracijo ter pridobivanje temeljnih zmožnosti in ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje.⁶ Poleg izobraževalnih programov za učenje jezika, družbe in kulture bi morali priseljencem omogočiti dostop do izobraževalnih programov, ki omogočajo pridobivanje takih znanj in kompetenc, in spodbujati vključevanje vanje.

Nacionalna struktura in število priseljencev

V Slovenijo se priseljujejo po večini ekonomski migranti in njihove družine iz bivših jugoslovanskih republik. Iz drugih držav izven EU prihaja manj kot 6 % vseh priseljencev v Slovenijo (podatki Zavoda RS za Zaposlovanje)⁷. Obseg priseljevanja v Slovenijo v preteklih letih ni bil zelo intenziven in je zaradi gospodarske recesije v zadnjih dveh letih celo upadel. Po podatkih Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje za december 2010 je imelo 73.962 priseljencev veljavna delovna dovoljenja.⁸ V grobem lahko rečemo, da je to populacija, ki bi morala biti deležna integracijskih ukrepov. Če pa upoštevamo, da priseljence spremljajo tudi njihove družine, je ciljna populacija veliko večja. Nacionalna struktura priseljencev je bila po podatkih Zavoda RS za zaposlovanje decembra 2010 naslednja: 38.200 priseljencev je bilo iz Bosne in Hercegovine, 8486 iz Hrvaške, 6539 iz Makedonije, 6322 iz Srbije, 4406 iz Srbije in Črne Gore, 5164 iz Kosova in 4637 iz drugih držav izven EU (največ 1144 iz Ukrajine, 699 iz Kitajske, 519 iz Ruske federacije itd.) Med priseljenci iz EU jih je največ iz Bolgarije, 3746, in Romunije, 1306.

Socialne, demografske in izobraževalne značilnosti priseljencev

Z vidika ugotavljanja izobraževalnih potreb priseljencev je treba preučiti izobrazbeno sestavo priseljencev. Po podatkih Zavoda RS za zaposlovanje je velika večina priseljencev v Slovenji brez poklicne in strokovne izobrazbe, kar pomeni, da delo v Sloveniji iščejo pretežno manj izobraženi priseljenci. Po podatkih Zavoda Republike Slovenije je bilo decembra 2010 med priseljenci z veljavnim delovnim dovoljenjem 29.684 oseb z nedokončano osnovno šolo, 8863

---

6 V anketi ACS je kar 62,1 % anketiranih delodajalcev izjavilo, da priseljenci potrebujejo strokovna znanja (Vrečer et al., 2008). Zato bi bili zanimivi zlasti izobraževalni programi, ki kombinirajo poklicno usposabljanje in učenje jezika.

⁷ www.ess.gov.si (12. 1. 2011)

⁸ Med njimi je imelo osebno delovno dovoljenje: 56.627 oseb, dovoljenje za zaposlitev: 12.343 oseb in dovoljenje za delo: 4.943 oseb, brez delovnega dovoljenja je bilo 49 oseb.

z dokončano osnovnošolsko izobrazbo, 403 z dvo- ali triletno poklicno izobrazbo, 25.306 jih je imelo dokončano poklicno srednjo šolo, srednješolsko izobrazbo (vključno z gimnazijami) je imelo 6581 priseljencev, 821 višješolsko izobrazbo, 2234 pa visokošolsko izobrazbo ali magisterij in doktorat. Bolonjski študij je zaključilo 70 priseljencev.

Priseljenci v Sloveniji se zaposlujejo pretežno v delovno intenzivnih panogah gospodarstva (največ v gradbeništvu, v predelovalnih dejavnostih, prometu, skladiščenju, gostinstvu itd.). Za te skupine odraslih na splošno velja, da praviloma niso motivirani za izobraževanje in usposabljanje. Medkulturne raziskave pa kažejo na to, da se manj izobraženi le redko udeležujejo izobraževalnih programov (United States Department of Education, 1983, v Benner Cassara, 1992 (1990)).

Dejstvo, da se manj izobraženi priseljenci redko udeležujejo izobraževalnih programov, je zelo pomembno pri načrtovanju izobraževanja za priseljence, saj je treba pri njihovem vključevanju v izobraževanje upoštevati ovire, ki so lahko institucionalne, dispozicijske ali situacijske narave⁹, in jih odstranjevati. V omenjeni raziskavi Andragoškega centra Slovenije (Vrečer et al., 2008) smo med drugim ugotovili, da bolj izobraženi poznajo več izobraževalnih programov kot manj izobraženi, čeprav jih slednji bolj potrebujejo. Vzrok za to je včasih v pomanjkanju znanja jezika, pogosto pa tudi v pomanjkanju denarja.¹⁰ Zaradi tega je zaželeno, da so izobraževalni programi za najbolj ranljive skupine priseljencev brezplačni. Dodatna ovira pri vključevanju priseljencev v izobraževalne programe je lahko diskriminacija, s katero se srečujejo na delovnem mestu ali v vsakdanjem življenju.¹¹ Naslednji razlog, da se priseljenci v izobraževalne programe ne vključujejo bolj, je pomanjkanje prostega časa, saj jih veliko dela po 12 ur na dan ali več. Pomembno vlogo pri večjem vključevanju priseljencev v izobraževalne programe pa vidijo v ustreznem svetovanju.¹²

Tudi druge medkulturne raziskave so pokazale, da so priseljenci večinoma manj vključeni v vseživljenjsko učenje in izobraževanje kot ostali prebivalci države sprejema (Benner Cassara, 1992 (1990)). To torej pomeni, da bi izobraževalni programi za priseljence omogočili njihovo boljše vključevanje v slovensko družbo, s tem pa bi tudi Slovenija v večji meri izkoristila njihov ekonomski, kulturni, socialni in človeški kapital. Pri tem bi se morala Slovenija ravnati v skladu z evropskimi priporočili, ki govorijo o tem, da sta izobraževanje in usposabljanje v okviru

---

⁹ Po Patricii Cross (1981) se institucionalne ovire nanašajo na vse prakse in postopke, ki odvrčajo odrasle od izobraževanja, kot so neprimerni urniki ali lokacije, visoke šolnine, neustrezni tečajji itd. Situacijske ovire so povezane s situacijo, v kateri se nahaja udeleženelec, lahko mu primanjkuje časa, ima veliko obveznosti doma, primanjkuje mu denarja, nima varstva za otroke, hendikeprani se srečujejo s pomanjkanjem možnosti za transport itd. Dispozicijske ovire se povezuje z odnosom in samopercepcijami osebe kot učenca. Mnogi starejši npr. menijo, da so za učenje prestari.

¹⁰ V raziskavi (Vrečer et al., 2008) smo naredili 110 strukturiranih intervjujev s priseljenci in njihovimi potomci (50 s priseljenci, priseljenimi iz Bosne in Hercegovine, 20 s priseljenci iz Makedonije, 20 iz Srbije in 20 iz Hrvaške). Kar 40 % vprašanih je kot vzrok za to, da se ne izobražujejo v večji meri, navedlo slab finančni položaj.

¹¹ Analiza (Vrečer et al., 2008) je namreč pokazala, da se jih je kar 43,6 % že srečalo z diskriminacijo pri iskanju zaposlitve ali na delovnem mestu. Kot pa je razvidno iz odgovorov delodajalcev, ima kar 96,7 % podjetij (ankete smo razposlali 100 podjetjem, 30 jih je vrnilo izpolnjene ankete) s priseljenci dobre izkušnje, zgolj 3,3 % pa slabe.

¹² Kar 31,8 % vprašanih bi namreč potrebovalo pomoč pri odločanju o izbiri programa, 37,3 % bi jih potrebovalo pomoč pri organiziranju učenja oz. izobraževanja, 24,5 % pa bi jih potrebovalo pomoč pri učenju (v Vrečer et al., 2008).

vseživljenjskega učenja nepogrešljivi sredstvi za spodbujanje prilagodljivosti in zaposljivosti¹³. Prav tako pa tudi o tem, da je treba potrebe odraslih zadovoljevati zlasti z nadgradnjo raznolikih individualnih kompetenc, ob tem pa upoštevati načela enakosti in dostopnosti tistim ranljivim skupinam, ki so zaradi izobrazbe prikrajšane. Do izobrazbene prikrajšanosti prihaja zaradi osebnih, družbenih, kulturnih ali ekonomskih okoliščin, prikrajšani pa potrebujejo posebno podporo za uresničitev svojega izobrazbenega potenciala.

Za manj izobražene in ranljive skupine priseljencev je treba izobraževalne programe zasnovati tako, da udeležence »opremijo« za preživetje v slovenskem okolju in jeziku: jih naučijo, kako se sporazumeti pri zdravniku, v trgovini, ob najemu stanovanja, pri iskanju informacij itd.¹⁴ Predvsem pa je treba priseljencem omogočiti, da se v programe integracije vključijo čimprej po prihodu v Slovenijo.

Izkušnje in priporočila slovenskih strokovnjakov za izobraževanje priseljencev

Smernice za pripravo vsebinskih področij novega izobraževalnega programa so posredovali tudi naši sogovorniki v pristojnih službah za zaposlovanje, delo in integracijo priseljencev.¹⁵ Izkušnje delodajalcev, ki zaposlujejo priseljence, kažejo, da so to večinoma manj izobraženi in nekvalificirani delavci, ki jim primanjkuje osnovnih funkcionalnih znanj: ne znajo brati in ne razumejo raznih obrazcev, plačilnih list, pogodb o zaposlitvi, navodil za delo in navodil za varstvo pri delu, pravic iz dela, slabo poznajo delovne in življenjske razmere v Sloveniji, ne znajo odpreti bančnega računa ..., ne znajo pisati prošenj, življenjepisov za potrebe iskanja dela itd.¹⁶

Priseljence bi morali usposabljanje za poznavanje delovnopravne zakonodaje zato, da bi znali sami poskrbeti zase in uresničevati svoje pravice, da bi znali npr. preveriti, ali so zavarovani, kakšne pravice imajo glede zdravstvenega zavarovanja ipd. Tovrstne informacije se priseljencem posredujejo tudi na INFO točki za priseljence, ki je začela delovati spomladi 2010. Nujno pa se zdi, da bi te informacije priseljenci dobili tudi med izobraževanjem.

Programi izobraževanja priseljencev bi morali po mnenju naših sogovornikov zajemati tudi naslednje vsebine: poučevanje osnov slovenskega jezika za razumevanje navodil in delovnih procesov ter varnost pri delu in za vključevanje v skupnost, seznanjanje z možnostmi zaposlovanja v Sloveniji, veščinami in potmi iskanja dela, seznanjanje z delovno kulturo v Sloveniji – etiko, organizacijsko in delovno kulturo, pravicami iz delovnega razmerja, zdravstvenim in socialnim zavarovanjem, vprašanji materialne varnosti in ravnanja s prihranki ter seznanjanje z možnostmi za nadaljnje izobraževanje in usposabljanje v Sloveniji,

---

¹³ Na primer Strateški okvir za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju (ET 2020), ki ga je sprejel Svet Evrope maja 2009, 2009/C 119/02.

¹⁴ Po mnenju anketiranih delodajalcev (51,7 %) bi mnogi priseljenci potrebovali več znanja slovenskega jezika, med vprašanimi priseljenci pa se jih le malo zaveda, da bi bilo pomembno izboljšati znanje slovenskega jezika (12,7 %). Zgolj 4 od 110 vprašanih priseljencev so se udeležili tečaja slovenskega jezika (Vrečer et al., 2008).

¹⁵ O pripravljanju izobraževalnega programa za priseljence smo se pogovarjali s predstavniki Ministrstva za notranje zadeve (Sektor za integracijo), s predstavnikom Ministrstva za Delo, družino in socialne zadeve, Zavoda za zaposlovanje ter s predstavnikoma sindikatov, da bi ugotovili njihova mnenja o tem, kakšen izobraževalni program za priseljence v Sloveniji potrebujemo.

¹⁶ Povzeto po intervjuju s predstavniki ZRSZ, ACS 2009.

priznavanja znanja in kvalifikacij, pridobivanja NPK, svetovanja za izobraževanje in usposabljanje.

A.3 Ciljne skupine

Priseljenci (tujci), ki imajo dovoljenje za stalno ali začasno prebivanje v Sloveniji ali so v fazi pridobivanja dovoljenja.¹⁷

V začetni modul se bodo vključevali udeleženci, ki še ne znajo slovenščine, ne glede na svoj prvi jezik. Če udeleženci programa sploh ne razumejo slovenščine in je njihov prvi jezik od slovenščine oddaljen (niso npr. govorniki katerega od (južno)slovanskih jezikov), se v program predvidoma vključuje mediator za določen jezik. V tem primeru se program spremeni na izvedbeni ravni (gl. v nadaljevanju, točki 1.4 in 1.5).

V nadaljevalni modul se bodo vključevali udeleženci, ki so uspešno zaključili začetni modul ZIP in tisti, ki slovenščino obvladajo na ravni, ki jo predvideva začetni modul: v skladu s Skupnim evropskim jezikovnim okvirom (2011) začetniki brez predznanja slovenščine in brez znanja katerega od (južno)slovanskih jezikov A1.1, za govorce katerega od (južno)slovanskih jezikov in tiste, ki napredujejo hitreje, od A1+ do A2 (delo po programu je zato nivojsko).

Udeležence, ki sploh niso opismenjeni ali niso opismenjeni v latinici, se preusmeri v ustrezne programe.

A.4 Cilji programa

4.1 Splošni cilji

4.1.1. Splošni cilji začetnega modula

Začetni modul programa ZIP omogoča pridobivanje znanja za osnovno sporazumevanje v jeziku okolja in pridobivanje osnovnih informacij o zgodovini, kulturi in ustavni ureditvi nove države ob nastanitvi oziroma na začetku bivanja v Sloveniji. Vsebinsko in nivojsko je povezan z nadaljevalnim modulom. Znanje in védenje, predvidoma doseženo v začetnem modulu, je na ravni, ki je opisana v dokumentu *Preživetvena raven v slovenščini* (Pirih Svetina et al., 2004). Začetni modul je sestavljen iz sedmih vsebinskih področij, vsak izmed njih pa iz več sklopov:

0. Uvod v izobraževanje

I. Osebna identiteta

1. sklop: Predstavljanje in pozdravljanje
2. sklop: Stik z novo deželo, Slovenija in njeni prebivalci

---

¹⁷ Kadar se program izvaja po Uredbi o integraciji tujcev (Ur. l. RS, št. 65/2008) in Uredbi o spremembah in dopolnitvah Uredbe o integraciji tujcev (Ur. l. RS, št. 86/2010) so do brezplačne udeležbe v tem program upravičeni tudi državljani tretjih držav, ki v Republiki Sloveniji prebivajo na podlagi dovoljenja za stalno prebivanje ali za začasno prebivanje, izdano z veljavnostjo najmanj enega leta ali družinski člani slovenskih državljanov ali državljanov Evropskega gospodarskega prostora z dovoljenjem za prebivanje za družinskega člana, ne glede na dolžino prebivanja in veljavnost dovoljenja.

- II. Stanovanje in bivanje, družina in dom
  - 1. sklop: Družina
  - 2. sklop: Stanovanje in bivanje
- III. Trg dela in delovno mesto
  - 1. sklop: Iskanje dela
  - 2. sklop: Na delu
  - 3. sklop: Ob delu (Zlasti v povezavi s pravicami)
- IV. Zdravje in socialna varnost
  - 1. sklop: Zdravje
  - 2. sklop: Socialna varnost
- V. Izobraževanje
  - 1. sklop: Predhodna izobrazba
  - 2. sklop: Vseživljenjsko učenje
  - 3. sklop: Šolanje otrok
- VI. Javno življenje v Sloveniji
- VII. Slovenska zgodovina, kultura, ustavna ureditev

4.1.2. Splošni cilji nadaljevalnega modula

Nadaljevalni modul omogoča pridobivanje znanja za osnovno sporazumevanje v jeziku okolja in pridobivanje osnovnih informacij o družbi, življenju, zgodovini, kulturi in ustavni ureditvi države sprejema. Znanje in védenje, predvidoma doseženo v modulu, je na ravni A2, kot je opisana v dokumentu Skupni evropski jezikovni okvir (za udeležence, ki so po začetnem modulu dosegli raven A1.1) oz. B1 (za ostale). Gl. tudi Ciljne skupine. Nadaljevalni modul sestavlja desetih vsebinskih področij (+ uvodni modul), vsako izmed njih pa obsega več sklopov, ki tematsko pokrivajo najrazličnejša področja posameznikovega bivanja in delovanja v slovenski družbi.

- 0. Uvod v izobraževanje
  - 1. sklop: Predstavitev programa in poteka izobraževanja
  - 2. sklop: Izkušnje udeležencev z učenjem in z učenjem slovenščine
- I. Osebna identiteta
  - 1. sklop: Predstavljanje, spoznavanje
  - 2. sklop: Življenje v novi deželi
  - 3. sklop: Moje življenje, delo in interesi
- II. Družina in dom
  - 1. sklop: Družina v novem okolju
  - 2. sklop: Stanovanje in bivanje
  - 3. sklop: Najem bivališča
- III. Delo in poklic, trg dela
  - 1. sklop: Iskanje zaposlitve
  - 2. sklop: Na delu in ob delu

- 3. sklop: Poklici v družbi
- IV. Zdravje in socialna varnost
  - 1. sklop: Zdravje in higiena
  - 2. sklop: Zdravje otrok
  - 3. sklop: Socialna varnost
  - 4. sklop: Človekove pravice
- V. Izobraževanje
  - 1. sklop: Predhodna izobrazba in njeno priznavanje
  - 2. sklop: Vseživljenjsko učenje
  - 3. sklop: Šolanje otrok
- VI. Javno življenje
  - 1. sklop: Javne ustanove
  - 2. sklop: Storitve
  - 3. sklop: Družabno življenje
- VII. Ekonomika
  - 1. sklop: Naročanje hrane in pijače
  - 2. sklop: Nakupovanje
- VIII. Okolje in prostor
  - 1. sklop: Naravno okolje, rastline in živali
  - 2. sklop: Čas in vreme
  - 3. sklop: Orientacija v prostoru, promet
- IX. Slovenska družba in ustavna ureditev
  - 1. sklop: Mediji
  - 2. sklop: Slovenija in Evropska unija
  - 3. sklop: Družbena ureditev in zakonodaja
- X. Slovenska kultura, zgodovina in tradicija
  - 1. sklop: Zemljepis in zgodovina
  - 2. sklop: Slovenska kultura in kulturne ustanove
  - 3. sklop: Slovenska tradicija in prazniki

4.2 Cilji po področjih

4.2.1 Cilji po področjih v začetnem modulu

Uvod v izobraževanje

Udeleženec:

- se seznani s cilji in potekom programa;
- se seznani s svojimi pravicami in dolžnostmi v zvezi z izobraževanjem v programu;
- izrazi svoja pričakovanja v zvezi s programom;
- določi individualne izobraževalne cilje in pripravi osebni načrt uresničevanja ciljev;
- se seznani z osebno mapo dosežkov in njenimi sestavinami;
- spozna osebni učni stil in nekatere strategije učenja (jezika);

- za svoje osebne potrebe v zvezi z delom in svojim položajem uporablja računalnik in svetovni splet;
- se seznani s slovensko abecedo;
- spozna številke in sistem štetja;
- se seznani z navodili za delo v skupini.

Osebna identiteta

Udeleženec:

- se predstavi in pozdravi;
- spozna osnovne vljudnostne fraze;
- pove nekatere najbolj osnovne osebne podatke;
- spozna nekaj osnovnih podatkov o Sloveniji.

Stanovanje in bivanje, družina in dom

Udeleženec:

- spozna postopke in institucije za pridobitev dovoljenja za prebivanje;
- se seznani z ustanovami in postopki, ki urejajo združevanje družine;
- spozna ustanove in poti za urejanje stanovanjskega vprašanja za priseljence.

Trg dela in delovno mesto

Udeleženec:

- razume svoj osebni položaj na trgu dela v Sloveniji;
- dopolni mapo dosežkov z dokazili o pridobljenih znanjih in delovnih izkušnjah;
- se seznani z različnimi delovnimi dovoljenji, spozna možnosti in poti za pridobitev ustreznega delovnega dovoljenja;
- se seznani s pravili vedenja na razgovoru za delo;
- se seznani s svojim osebnim položajem v podjetju in ga razume, razume določila pogodbe o zaposlitvi in plačilnega lista;
- se seznani z organizacijo dela in ravnmi odločanja v podjetju;
- se seznani z različnimi strategijami aktivnega iskanja zaposlitve (prošnja, pogovor z delodajalcem);
- spozna najpogostejše kršitve pravic in svoboščin priseljencev na trgu dela v Sloveniji;
- se seznani s tradicionalnimi vrednotami v zvezi z delom v Sloveniji in osnovno delovno kulturo.

Zdravje in socialna varnost

Udeleženec:

- se seznani z varovanjem osebnega zdravja;
- se seznani s sistemom zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Sloveniji in pozna poti in ustanove za urejanje svojega položaja;
- se seznani z možnostmi za varčevanje in ravnanje s prihranki;
- se seznani z ustanovami in pravicami, ki urejajo položaj brezposelnih;
- spozna sisteme in pravice socialne pomoči;
- se seznani z možnostmi iskanja najnujnejših informacij o zdravju in socialni varnosti.

Izobraževanje

Udeleženec:

- mapo dosežkov dopolni z dokazili o predhodnem formalnem in neformalnem učenju;
- spozna ustanove in poti za priznavanje predhodno pridobljene izobrazbe;
- se seznani z ustanovami za brezplačno svetovanje za izobraževanje odraslih;
- spozna možnosti za svoje nadaljnje izobraževanje in usposabljanje v kraju, kjer živi in dela;
- spozna ustanove in sistem izobraževanja v Sloveniji;
- razume navodila, sporočila, informacije v zvezi s postopkom vpisa, šolanja sebe in svojih družinskih članov;
- se zna zelo osnovno sporazumeti glede najbolj bistvenih stvari v zvezi s šolanjem svojih otrok.

Javno življenje v Sloveniji

Udeleženec:

- seznanjen je z ustanovami (in njihovim delovanjem) javnega življenja v Sloveniji, ki so zanj pomembne;
- se zna orientirati v prostoru;
- zna poiskati zase potrebne in pomembne informacije.

Slovenska kultura, družba in ustavna ureditev

Udeleženec:

- se seznani z državno ureditvijo in nekaterimi ključnimi pojmi v zvezi z njo;
- se seznani z državnimi simboli RS in nekaterimi zgodovinskimi dogodki (nastanek države);
- se seznani z nekaterimi temeljnimi značilnostmi tradicionalne slovenske kulture;
- se seznani z osnovnimi pravili funkcioniranja v slovenski družbi (pozdravljanje, naslavljanje, vedenje v družbi).

4.2.2. Cilji po področjih v nadaljevalnem modulu

Uvod v izobraževanje

Udeleženec:

- se seznani s cilji in potekom programa;
- se seznani s svojimi pravicami in dolžnostmi v zvezi z izobraževanjem v programu;
- izrazi svoja pričakovanja v zvezi s programom;
- določi individualne izobraževalne cilje in pripravi osebni načrt uresničevanja ciljev;
- se seznani z osebno mapo dosežkov in njenimi sestavinami;
- spozna osebni učni stil in nekatere strategije učenja (jezika);
- za svoje osebne potrebe v zvezi z delom in svojim položajem uporablja računalnik in svetovni splet;
- predstavi svoje pretekle izkušnje v zvezi z učenjem slovenščine, udeležbo na tečaju.

Osebna identiteta

Udeleženec:

- razume in opiše svoj status v novem okolju;
- pozna postopke za urejanje dokumentov zase in za svojo družino;
- ločuje med zasebno in uradno komunikacijo;
- pozna konvencije pri telefoniranju.

Družina in dom

Udeleženec:

- spozna postopke in institucije za pridobitev dovoljenja za prebivanje;
- se seznani z ustanovami in postopki, ki urejajo združevanje družine;
- pozna ustanove za pomoč pri urejanju družinskih razmer;
- spozna ustanove in poti za urejanje stanovanjskega vprašanja za priseljence;
- seznani se s postopki in pogoji najema stanovanja in jih razume;
- pozna pravila življenja v stanovanjski skupnosti (kot sostanovalec).

Delo in poklic, trg dela

Udeleženec:

- razume svoj osebni položaj na trgu dela v Sloveniji;
- dopolni mapo dosežkov z dokazili o pridobljenih znanjih in delovnih izkušnjah;
- se seznani z različnimi strategijami aktivnega iskanja zaposlitve (prošnja, pogovor z delodajalcem);
- spozna postopke za pridobitev ustreznih delovnih dovoljenj;
- se seznani s svojim osebnim položajem v podjetju in ga razume;
- razume določila pogodbe o zaposlitvi in plačilnega lista;
- se seznani z organizacijo dela in ravnmi odločanja v podjetju;
- se seznani s tradicionalnimi vrednotami v zvezi z delom v Sloveniji in osnovno delovno kulturo;
- predstavi svojo poklicno pot;
- spozna svoje pravice na trgu dela in njihove najpogostejše kršitve ter zna poiskati pomoč v primeru kršitev;
- se seznani s pomenom sindikalnega gibanja in ga razume.

Zdravje in socialna varnost

Udeleženec:

- razume pomen varovanja osebnega zdravja in zdravja svojih bližnjih;
- razume pomen higiene za človekovo zdravje;
- ve, kako ravnati v primeru bolezni (svoje ali bližnjih);
- se zaveda pomena preventive;
- se seznani s sistemom zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Sloveniji in pozna poti in ustanove za urejanje svojega položaja in položaja bližnjih;
- pozna tveganja za zdravje in varnost na delovnem mestu;
- se seznani s predpisi, ki urejajo varnost na njegovem/njenem delovnem mestu;
- se seznani z ustanovami in pravicami, ki urejajo položaj brezposelnih;
- spozna sisteme in pravice socialne pomoči in zna poiskati ustrezno pomoč;
- spozna temeljne človekove pravice in zna poiskati ustrezno pomoč v primeru njihovih kršitev.

Izobraževanje

Udeleženec:

- prek svoje osebne izkušnje spozna načela vseživljenjskega učenja in ozavešči pomen nenehnega učenja za svoj položaj v družbi in na trgu dela;
- mapo dosežkov dopolni z dokazili o predhodnem formalnem in neformalnem učenju;
- spozna ustanove in poti za priznavanje predhodno pridobljene izobrazbe;
- se seznani z ustanovami za brezplačno svetovanje za izobraževanje odraslih;
- pozna možnosti za svoje nadaljnje izobraževanje in usposabljanje v kraju, kjer živi in dela;
- se seznani s slovenskim šolskim sistemom;

- pozna pravice priseljencev v zvezi z izobraževanjem in postopke za vključevanje v slovenski šolski sistem (zase in za svoje otroke).

Javno življenje

Udeleženec:

- spozna ustanove in postopke za urejanje svojega statusa;
- se seznani s pravili vedênja na javnih mestih in s posledicami njihovega kršenja;
- se seznani z možnostmi za uporabo različnih storitev;
- se seznani z nekaterimi pravili vedênja v družbi oz. pričakovanji v zvezi s tem.

Ekonomika

Udeleženec:

- se seznani z možnostmi nakupovanja in načini plačevanja dobrin in storitev;
- se seznani z možnostmi ravnanja s prihranki;
- se seznani s pravicami, ki jih ima kot potrošnik, in s tem, kako ravnati v primeru njihovih kršitev.

Okolje in prostor

Udeleženec:

- se seznani z nekaterimi slovenskimi geografskimi in naravnimi znamenitostmi;
- se seznani z vremenskimi in klimatskimi razmerami v Sloveniji;
- se seznani s pomenom varovanja okolja;
- se zna orientirati v prostoru;
- pozna osnove prometne varnosti in se ravna po njih.

Slovenska družba in ustavna ureditev

Udeleženec:

- se seznani z možnostmi pridobivanja informacij in z različnimi mediji;
- se seznani z ustavno ureditvijo države Slovenije in temeljnimi pojmi povezanimi s politiko;
- se seznani s položajem RS v mednarodnih zvezah (EU, Nato ...).

Slovenska kultura, zgodovina in tradicija

Udeleženec:

- spozna nekatere temeljne pojme iz slovenske kulture in tradicije;
- spozna kulturne ustanove, zlasti v lokalni skupnosti;
- spozna nekatere pomembne osebnosti iz slovenske zgodovine in kulture;
- se seznani z nekaterimi temeljnimi zgodovinskimi dogodki;
- se seznani z vrednotami, povezanimi s slovensko kulturo, zgodovino in tradicijo.

A.5 Obseg programa

Program obsega 180 ur organiziranega izobraževanja. Začetni modul obsega 60 ur, nadaljevalni modul pa 120 ur.

A.6 Pogoji za vpis, napredovanje in dokončanje programa

Vpis

V začetni modul programa ZIP se vključujejo odrasli priseljenci, stari 16 let in več, ki so pismeni v latinici. Drugih pogojev za vpis ni.

V nadaljevalni modul programa ZIP program se vključujejo odrasli priseljenci, stari 16 let in več, ki so se že udeležili začetnega modula ZIP oz. 60-urnega tečaja slovenskega jezika in ga uspešno zaključili. V nadaljevalni modul se vključujejo tudi drugi odrasli priseljenci, ki se sporazumevajo v slovenščini na ravni, opisani v dokumentu Preživetvena raven v slovenščini (Pirih Svetina et al., 2004).

Napredovanje

Ni pogojev za napredovanje.

Dokončanje programa

Pogoji za dokončanje posameznega modula programa ZIP so:

- aktivno sodelovanje pri načrtovanju individualnega izobraževalnega načrta;
- aktivno sodelovanje pri izpeljavi programa in izdelava osebne zbirne mape;
- napredovanje po individualnem izobraževalnem načrtu;
- 80-odstotna udeležba pri organiziranem izobraževanju.

B. Posebni del

B.1 Organizacija izobraževanja

Organizacija izvedbe programa se natančno določi v okviru izvedbenega kurikula, ki ga pripravi organizacija, izvajalka programa. Ključnega pomena je, da se izvajalec pri izvedbi programa v največji možni meri prilagodi udeležencem programa.

1.1 Časovna razporeditev

Izobraževanje poteka po vnaprej določenem urniku. Možne so različne časovne razporeditve poteka izobraževanja – 2-krat tedensko po tri do štiri šolske ure ali vsakodnevna srečanja (npr. do 20 ur na teden) ipd.

1.2 Zagotavljanje pogojev za izvedbo programa oz. priprava izvedbenega kurikula

1.2.1 Kraj izvedbe

Pričakovati je, da bo potrebno prilagajati urnik poteka programa glede na čas, ki ga imajo udeleženci na voljo, in izvajati program čim bližje prebivališču ali delovnemu mestu udeležencev.

1.2.2 Osebni izobraževalni načrt

Obsega učne cilje, konkreten časovni načrt ter podatke o znanju, interesih in pričakovanjih udeleženca ob vključitvi v program.

1.2.3 Zbirna mapa

Za vsakega udeleženca v programu se vodi individualna zbirna mapa. Ta dokument ima v programu več vlog:

- je pripomoček za ugotavljanje potreb in načrtovanje individualnih učnih ciljev;
- je pripomoček za spremljanje in preverjanje doseganja učnih ciljev in
- je tudi instrument za ocenjevanje doseganja standardov programa.

Priporočene sestavine zbirne mape so:

a. Osebni podatki udeleženca

- ime in priimek;
- datum, kraj in država rojstva;
- naslov bivališča (začasnega ali stalnega);
- izobrazba;
- starost;
- državljanstvo;
- status (zaposlen, brezposeln);
- podjetje, kjer je oseba zaposlena;

- število let delovnih izkušenj.
- b. Življenjepis
- c. Dokazila in dokumenti, ki jih udeleženec uveljavlja ob vstopu v program, da bi se mu priznale določene vsebine in analizirale njegove potrebe
- d. Osebni izobraževalni načrt
- e. Dokumentacija usposabljanja, ki obsega:
  - izdelke in gradiva, ki jih izdelata udeleženec;
  - samoevalvacijski vprašalnik udeleženca o učnih dosežkih posameznega vsebinskega sklopa v okviru programa, ki vsebuje tudi povratno informacijo o uspešnosti udeleženca ter napotke za delo naprej;
  - mnenje udeleženca (opažanje in refleksija) o procesu usposabljanja.
- f. Ocena učitelja o doseganju standardov znanja.

1.3 Priporočeno število udeležencev

V posamezno skupino se vključi najmanj 8 in največ 12 udeležencev.

1.4 Vključevanje udeležencev

Udeleženci se v program vključujejo svobodno, prostovoljno. V ta namen je treba zagotoviti vrsto različnih, spodbudnih okoliščin, v katerih potencialni udeleženci lahko spoznajo program, premislijo o njegovih učinkih in prednostih ter tudi o novih priložnostih, ki jih dobijo z vključitvijo v izobraževanje. Prav tako je pomembno ustvariti situacije, v katerih se delavci zlahka in z veseljem prepoznajo v vlogi udeležencev programa. Animacija in vključevanje udeležencev bosta potekala na različne načine, in sicer v sodelovanju z lokalno skupnostjo, predvsem z upravnimi enotami in socialnimi partnerji – pri tem so ključni delodajalci in sindikati – pa tudi prek društev in priseljenskih organizacij. Za udeležence je pomembno, da jim program predstavi učitelj v programu.

V primeru, če se v program vključujejo udeleženci brez predznanja slovenščine, je smiselno, da se v skupino ne vključujejo udeleženci z različnimi prvimi jeziki, temveč je smiselno oblikovati skupine z enim ali največ dvema različnima prvima jezikoma.

1.5 Metodično didaktična priporočila

Ključne značilnosti programa so **odprti kurikulum, povezovanje med vsebinskimi področji in aktivno vključevanje udeležencev** pri izvajanju programa, kar zagotavlja optimalno doseganje ciljev programa. V programu prevladuje konstruktivistično učenje. V učnem procesu udeleženec sam z učiteljem in z drugimi udeleženci in sodelujočimi premisli, ovrednoti in posploši izkušnjo, ki si jo je pridobil. Tako udeleženec poleg dejstev in vsebine ponotranji tudi načela, postopke in tehnike, ki jih uporablja kritični mislec, pa tudi vrednote, načine in postopke ustvarjalnega učenja.

1.5.1 Priporočene oblike za izvajanje

Oblike izvajanja programa bodo natančno določene v izvedbenem kurikulumu. Priporočena je tečajna oblika. Tečajno obliko lahko kombiniramo z drugimi oblikami izobraževanja – denimo s seminarsko, če je glede na naravo teme učnega srečanja ali druge okoliščine primerneje organizirati celodnevno srečanje. Tečajno obliko lahko kombiniramo tudi s samostojnim učenjem ali z učenjem ob konzultacijah v manjših skupinah in podskupinah, predvsem v primerih, ko je učenje namenjeno utrjevanju in poglobljanju pridobljenih znanj in zmožnosti. Ta oblika je priporočljiva tudi v primerih, ko se udeleženec zaradi objektivnih okoliščin ni mogel udeležiti programa, ki je sicer potekal v tečajni obliki, pa bi pri učenju potreboval vodenje oz. učiteljevo podporo.

V začetni modul programa ZIP lahko vključujemo tudi mediatorja. V primeru, da se v izvedbo programa vključuje tudi mediator, je možnih več oblik izvedbe:

- če je mediacija namenjena enemu samemu ali manjši skupini udeležencev, je mediator ves čas prisoten pri izvedbi,
- če mediacijo potrebuje več udeležencev, je treba skupine oblikovati drugače (gl. točko 1.4).

V primeru, da se program izvaja za skupino udeležencev z dvema različnima prvima jezikoma in sta potrebna dva mediatorja, je smiselno posamezne module oz. sklope izvajati dvodelno: najprej mediator udeležencem posreduje stvarne informacije v njihovem jeziku – vsaka skupina ločeno –, nato pa se pri jezikovnem delu izvedbe skupini združita, pouk poteka v slovenščini, sodelujeta pa tudi oba mediatorja.

1.5.2 Priporočene metode dela

Učitelji in sodelavci gradijo svoje delo na popolnem spoštovanju in upoštevanju udeležencev in njihovih kultur ter veroizpovedi. S svojim vedenjem in delovanjem udeležence spodbujajo in jim pomagajo, da so pri učenju dejavni in da odkrivajo ter uporabljajo učne priložnosti pri delu v podjetju in v svojem življenjskem okolju. Osredotočajo se na spremljanje in opazovanje učenja udeležencev. Pomagajo jim pri načrtovanju, spremljanju in vrednotenju učnih ciljev, učenja in učnih dosežkov. Bolj kot učna vsebina je torej pomemben način učenja, v katerem so udeleženci dejavni načrtovalci, izvajalci in ocenjevalci, učitelji pa jim pri tem pomagajo s pravilno andragoško obravnavo.

Delo poteka v jezikovno in tudi sicer heterogenih skupinah; pričakovati je različen tempo napredovanja. Pouk je posledično treba organizirati nivojsko. Pri delu naj se uporabljajo različne oblike in metode. Delo v parih/skupinah lahko (ne vedno) poteka kot neke vrste „tutorstvo“: boljši (hitrejši) pomagajo šibkejšim, pri tem si lahko pomagajo tudi s svojim prvim jezikom oz. jezikom posredovanja. Mediator (če je na voljo) pomaga tistim, ki imajo težave z razumevanjem.

Program je zasnovan tako široko, da omogoča izbirnost; to pomeni, da vseh predlaganih vsebin ni treba obravnavati oz. jih ni treba obravnavati tako natančno, kot je to opisano v programu. V program vključeni moduli si sledijo po logičnem zaporedju (od prihoda posameznika v Slovenijo in aktivnosti, povezanih z nastanitvijo, iskanjem dela, urejanjem

vsakdanjega življenja ipd.), vendar tega zaporedja ni treba dosledno upoštevati. Moduli vedno vključujejo samo vsebine, ki so relevantne za konkretne udeležence (npr. poimenovanja poklicev).

Projektno delo

Za doseganje standardov zmožnosti je priporočena metoda dela učni projekt, ki združuje vsa temeljna načela za izpeljavo programa in omogoča izpeljavo odprtega kurikula. V tem programu gre lahko za kratke učne projekte, ki jih skupina izpelje na enem ali dveh učnih srečanjih. Pri projektne učenju je pomembno, da si skupina izbere zase pomemben problem iz življenja in dela priseljencev v Sloveniji in ga obravnava iz različnih zornih kotov. Pri tem mora biti učitelj pozoren predvsem na postavljanje učnih ciljev. Paziti mora, da so v njem obravnavane različne prvine jezika, vsa vsebinska področja in da je upoštevana večina opisnikov. Projektno učenje udeležencem omogoča, da se povezujejo z različnimi posamezniki in institucijami v okolju, s katerimi lahko pridejo v stik v procesih integracije v slovensko družbo.

Delo je tako smiselno deloma načrtovati tudi kot delo na terenu: obisk upravne enote, sprehod po kraju, orientacija, obisk kulturne ustanove, pošte, banke, ogled in branje napisov v ustreznem kontekstu (zlasti pri modulu Javno življenje).

Tak učni projekt je lahko povezan z iskanjem izvernih rešitev za skupne probleme ali postavitev priložnostne razstave na temo, ki si jo skupina sama izbere. Skupina projekt lahko izpelje samostojno ali pa ob pomoči drugih priseljencev ali društev, ki lahko sodelujejo pri izpeljavi programa. V takšnem projektu udeleženci zbirajo informacije in pišejo različna besedila. Vse te dejavnosti so tudi priložnosti za učenje slovenskega jezika v različnih življenjskih okoliščinah.

1.5.3 Temeljna načela izpeljave programa

Na udeleženca osredinjen učni proces

Izhodišče za načrtovanje in samo učenje so potrebe in interesi, izraženi pri pogovoru s posameznimi udeleženci, kadrovske službe v podjetju in s sindikatom. Upoštevamo udeleženčevo znanje, sposobnosti, pripravljenost za učenje in zahteve delovnega mesta. Udeleženec ves čas sodeluje pri načrtovanju, izvajanju in vrednotenju učenja, naloga učitelja pa je, da mu pomaga razporediti, povezati, premisliti in ovrednotiti posamezne stopnje učenja.

Povezanost učnih vsebin z delovnim in življenjskim okoljem udeležencev in načelo učiteljevega vživljanja v delo in kulturo udeležencev

Učenje poteka ob vsebinah, ki jih izberejo udeleženci programa, ker so zanje zanimive in/ali pomembne za njihovo delo in položaj v družbi. Učitelji lahko pomagajo pri izbiri vsebin in pri tem izhajajo iz vlog, položaja in perspektive udeležencev (jaz – tukaj – zdaj), pri čemer se upošteva in spoštuje tudi socialno in kulturno okolje, iz katerega prihajajo udeleženci. Udeleženci bodo zaradi poznavanja oz. bližine lažje umestili nove vsebine med pridobljeno znanje in hitreje prepoznali praktično uporabnost naučenega.

Načelo individualizacije učenja in kontinuiranega spremljanja napredovanja

Učitelji pomagajo udeležencem pri izdelavi osebnih izobraževalnih načrtov, ki zajemajo opredelitev osebnih učnih ciljev, nalog in korakov, ki jih bodo udeleženci opravili na poti do cilja, okvirno opredelitev časovnih rokov za izpeljavo posameznih učnih korakov ter oblik in časovnih intervalov preverjanja znanja in vrednotenja učnega procesa.

Načelo medkulturnega dialoga

Učitelji seznanjajo udeležence s slovensko kulturo, hkrati pa jih spodbujajo k izražanju lastne kulturne identitete. Učitelji v učilnici ustvarijo vzdušje, v katerem udeleženci začutijo, da je vsaka kultura pozitivna in predstavlja kulturni kapital, na katerega je vsak posameznik lahko ponosen. Vsak udeleženec lahko tako svojo kulturno identiteto sproščeno izraža. Učitelj spodbuja tudi spoštovanje in strpnost do različnih mnenj ter kulturnih vrednot. Udeleženci se zavedajo, da je svet večkulturn, da so vse kulture enakovredne in da se vsaka lahko od druge kaj nauči („učeče kulture“). Da lahko uspešno živimo skupaj v večkulturnem svetu, moramo razvijati medkulturne kompetence. Učitelj pomaga udeležencem razvijati navedene kompetence ter jih opozarja na to, da je pridobivanje medkulturnih kompetenc proces vseživljenjskega učenja.

B.2 Katalog znanja

2.1 Začetni modul (60 ur) - standardi zmožnosti

Standardi zmožnosti so opredeljeni na izbranih vsebinskih področjih, ki so opisana zgoraj, natančneje pa opredeljena v nadaljevanju (glej točki 2.2.1 in 2.1.2 Opisi jezikovnega znanja na posameznih vsebinskih področjih).

V vsakem posameznem sklopu so predvideni opisniki (v obliki jezikovnih funkcij oz. konkretnih jezikovnih ciljev) za vse štiri jezikovne dejavnosti: poslušanje in govorjenje skupaj, branje in pisanje. Za nekatere so predvideni primeri konkretnih ubeseditiv, ki pa ne predstavljajo edinih možnih rešitev ali celo zahtevanih vzorcev. Poleg tega so za posamezne sklope predvideni tudi konkretni primeri besedil, (okvirno) besedišče, ki naj bi bilo posredovano udeležencem izobraževanja, poleg tega pa je tudi predvideno, o čem naj bi izobraževalci informirali udeležence (sociokulturno védenje) – informacije v zvezi s tem na tej ravni verjetno ne morejo biti posredovane v slovenščini (glej Mediator – kulturni posredovalec).

2.1.1 Nivojska opredeljenost standardov zmožnosti v začetnem modulu

Opisi jezikovnega znanja v tem dokumentu so pripravljene v skladu s Skupnim evropskim jezikovnim okvirom. Izvedba programa pa je možna na dveh ravneh: A0–A1.1 (za začetnike, katerih prvi jezik ni (južno)slovanski) in A1.1–A2 (za začetnike, katerih prvi jezik je eden od (južno)slovanskih jezikov, in za udeležence, ki napredujejo hitreje).

Program na tej ravni udeležencev ne usposablja za samostojno udeležbo v komunikaciji, temveč je v temelju namenjen njihovem informiranju in orientiranju v slovenski družbi.

Jezikovni del programa je tako v večji meri usmerjen v recepcijo oz. razumevanje osnovnega besedišča in sporazumevalnih vzorcev v predvidljivih in ponovljivih situacijah. Govorna produkcija udeležencev programa je omejena na predstavljanje, nekatere vljudnostne formule (pozdravljanje) in na pamet naučene fraze ter poimenovanje posameznih stvari, pojmov, dokumentov, ustanov ipd. Pisne produkcije (razen izpolnjevanja obrazcev) na tej ravni ni pričakovati. Še posebej to velja za udeležence, ki so v slovenščini popolni začetniki in niso govorniki katerega od (južno)slovanskih jezikov.

2.1.1.1 Opisi jezikovnega znanja na posameznih vsebinskih področjih v začetnem modulu

Uvod v izobraževanje

Informacija iz brošure *Vključevanje v slovensko družbo. Informacije za tujce*, MNZ, september 2009.

Udeleženci se seznanijo z možnostmi, ki jih imajo kot tujci v Sloveniji (info točke za tujce, možnost uporabe interneta ...).

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Govorjenje in poslušanje		
Pozna številke in zna šteti.		
Razume učiteljeva navodila za delo v razredu.	<i>Odprite knjigo na str. 63. Napišite svoje ime.</i>	
Branje		
Pozna slovensko abecedo.		
Razume navodila za delo.	<i>Preberite. Napišite.</i>	

I. Osebna identiteta

1. Sklop: Pozdravljanje in predstavljanje

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Razume vprašanja po osebnih podatkih.	<i>Kako vam je ime? Kako se pišete? Kdaj ste rojeni? Kje stanujete? Vaš naslov?</i>	
Zna se predstaviti in povedati osnovne podatke o sebi (ime, priimek, naslov, telefonsko številko, starost, poklic).	<i>Sem/Ime mi je Mehmed. Pišem se Jovanov. Moj naslov je Slovenska 9. Moja številka je 041 234 567. Star/a sem 42 let. Jaz sem mama od Svetlane. Po poklicu sem voznik avtobusa.</i>	
Zna črkovati svoje ime.	<i>M E H M E D</i>	
Zna povedati rojstni datum.	<i>Dvajseti dvanajsti ...</i>	

Zna predstaviti druge in se odzvati na predstavitev.	<i>To je Svetlana. To je moj sin. Me veseli.</i>	
Zna pozdraviti in odzdraviti ustrezno govornemu položaju (formalno, neformalno).	<i>Dobro jutro. Dober dan. Živjo. Lahko noč. Na svidenje. Adijo./Se vidimo.</i>	
Zna navezati stik in se ustrezno odzvati.	<i>Kako ste? Hvala, dobro. V redu.</i>	
Zna povedati, da ne razume, ne govori jezika.	<i>Ne govorim slovensko. Oprostite, ne razumem. A razumete srbsko/hrvaško? A lahko govorim srbsko/hrvaško?</i>	
Zna izraziti potrditev in zanikanje.	<i>Ja. Ne.</i>	
Zna prositi za ponovitev.	<i>A lahko ponovite, prosim. Govorite bolj počasi, prosim.</i>	
Zna se zahvaliti in odgovoriti na zahvalo.	<i>Hvala. Prosim.</i>	
Zna se opravičiti.	<i>Oprostite, prosim.</i>	
Branje		
Razume besede in besedne zveze na obrazcih.	<i>Ime, priimek, datum rojstva, kraj in država rojstva, naslov, telefonska številka, narodnost, ...</i>	Prijavnice idr. obrazci
Razume osebne podatke v uradnih besedilih (pismih, pogodbah).		Uradna besedila z osebnimi podatki
Pisanje		
Zna izpolniti obrazec s svojimi osebnimi podatki.		Obrazci

2. Sklop: Stik z novo deželo; Slovenija in njeni prebivalci

Poslušanje in govorjenje		
Razume vprašanja o svojem izvoru in zna odgovoriti nanje.	<i>Od kod ste? Sem iz Bosne.</i>	
Razume vprašanja o jeziku in odgovori nanje.	<i>Govorite slovensko? Ne, samo rusko.</i>	
Razume osnovne informacije o državi.	<i>Slovenija je majhna. V Sloveniji živi 2 milijona ljudi. Slovenija je v Evropski uniji. Glavno mesto je Ljubljana.</i>	Slovenska himna
Zna povedati osnovne informacije o svoji državi.	<i>Makedonija je majhna država. Glavno mesto je</i>	

	<i>Skopje. V Makedoniji govorimo makedonsko. To je naša zastava.</i>	
Razume vprašanja o svojem počutju v novi državi in zna odgovoriti nanje.	<i>Kako vam je všeč Slovenija? Všeč mi je. Slovenija mi ni všeč.</i>	
Zna povedati, kaj v Sloveniji (že) pozna.	<i>Poznam Kamnik. To je majhno mesto. Je blizu Ljubljane.</i>	
Zna povedati, kakšen je njegov odnos do Slovencev (stereotipi).	<i>Slovenci niso prijazni. Slovenci veliko delajo/pijejo. Slovenci imajo radi Triglav.</i>	
Zna povedati, zakaj je v Sloveniji.	<i>Iščem delo. Rad/a bi študiral/a.</i>	
Branje		
Razume osnovne podatke o državi.		Zemljevid Slovenije (+ v širšem kontekstu) Informativne brošure

Besedišče

- za posredovanje osebnih podatkov (npr. na obrazcih): ime, priimek, datum rojstva, naslov ...;
- poimenovanja držav in njihovih prebivalcev; poimenovanja (slovenskih) krajev (oboje omejeno na potrebe udeležencev v skupini); poimenovanja držav, iz katerih prihajajo udeleženci;
- poimenovanja jezikov (gl. zgoraj);
- datumi;
- poimenovanja poklicev (omejeno glede na potrebe udeležencev v skupini) – se prekriva z modulom Delo in poklic;
- poimenovanja nekaterih lastnosti: majhen – velik, lep, zanimiv; poimenovanja za barve; ...

Sociokulturno védenje

V slovenskem okolju se v formalnih položajih ljudje vikajo. Tikanje v takih položajih ni primerno (je nevljudno).

Ob predstavitvi se ljudje običajno rokujejo.

Prikimavanje pomeni pozitiven odgovor (ja) oz. strinjanje z nečim ali kazanje zanimanja, odkimavanje pomeni negativen odgovor (ne) oz. nestrinjanje.

Udeleženci programa poznajo osnovne podatke o Sloveniji (velikost, število prebivalcev, poimenujejo večja mesta ...). Prepoznajo slovensko zastavo.

II. Stanovanje in bivanje, družina in dom

1. Sklop: Družina (se deloma prekriva z modulom Osebna identiteta)

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Razume vprašanja v zvezi s svojo družino in zna odgovoriti	<i>Ali imate družino? Kako velika je vaša družina?</i>	

nanje.	<i>Koliko otrok imate? Koliko so stari vaši otroci? Smo štirje. Sin je star 6 let.</i>	
Zna predstaviti družinsko situacijo.	<i>Moja žena ne dela. Žena in otroci živijo na Kosovu. Otrok hodi v osnovno šolo.</i>	
Branje		
Razume osnovna navodila v obrazcih.		Obrazci, dostopni na spletnih straneh MNZ, MZZ
Pisanje		
Z osebnimi podatki zna izpolniti potrebne obrazce.		Obrazci

Besedišče

- poimenovanje nekaterih družinskih članov;
- poimenovanje različnih dokumentov: osebna izkaznica, potni list, dovoljenje za stalno/začasno bivanje.

Sociokulturno védenje

Udeleženci programa poznajo pogoje in postopke glede združevanja družine (<http://www.mzz.gov.si>).

2. Sklop: Stanovanje in bivanje

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Razume vprašanja v zvezi z bivanjem in zna odgovoriti nanje.	<i>Kje stanujete? Vaš naslov? Moj naslov je Pod hribom 15.</i>	
Zna povedati, kje živi.	<i>Živim v bloku. Živim pri sorodnikih. Hiša je na Prešernovi ulici. Hiša je v centru. To je naš samski dom. Doma sem v Črnomlju.</i>	
Zna povedati, da išče oz. bi rad najel stanovanje.	<i>Iščem stanovanje. Rad bi najel stanovanje v Ribnici. Sobo bi najel za eno leto.</i>	
Zna sprožiti postopek prijave prebivanja.	<i>Rad bi se prijavil. Kako lahko prijavim svojo ženo?</i>	
Zna postaviti osnovna vprašanja v zvezi z najemom.	<i>Kakšna je najemnina? Koliko se plača za elektriko? A lahko kadim?</i>	
Zna preprosto opisati svoje stanovanje in bivalne razmere.	<i>Stanovanje ima tri sobe. Je v drugem nadstropju. Soba/Kuhinja ni opremljena.</i>	

Zna rezervirati sobo v hotelu ipd.	<i>Stroški so 150 evrov na mesec. Sobo delim s kolegom. Imam dva sostanovalca. V stanovanju se ne sme kaditi. Rad bi rezerviral sobo od 2. do 5. februarja.</i>	
Branje		
Razume nekatere glavne informacije v malih oglasih za oddajo stanovanja. Razume napise in bistvo kratkih sporočil.	<i>Oddam dvosobno stanovanje ... Iščem sostanovalca/sostanovalko. Ste nekadilec? klet, 1. nadstropje, rini – vleci Dvigalo ne dela. V tem prostoru ne kadimo.</i>	Mali oglasi za najem/oddajo stanovanja (branje in pisanje)
Pisanje		
Z osebnimi podatki zna izpolniti obrazec npr. pogodbo za najem stanovanja. Zna napisati zelo kratko sporočilo.	<i>Pridem ob 21h. Pralni stroj je pokvarjen.</i>	Obrazec najemne pogodbe

Besedišče

- poimenovanje bivališč in prostorov: hiša, stanovanje, blok; enosobno, dvosobno stanovanje, garsonjera, soba, nadstropje, klet, podstrešje;
- poimenovanje prostorov: soba, kuhinja, dnevna soba, spalnica, otroška soba, predsoba, hodnik, kopalnica, stranišče ...;
- okno, vrata, zvonec, peč, centralno ogrevanje, radiator, plin, električna, kanalizacija, topla/hladna voda, bojler, pralni stroj ...;
- stroški za stanovanje, najemnina, račun;
- stalno, začasno bivališče.

Sociokulturno védenje

Stanovanja se v Sloveniji najemajo neposredno od najemodajalcev ali preko nepremičninskih agencij, ki za svoje storitve zaračunavajo provizijo.

Stanovanja se oddajo opremljena ali neopremljena.

Obstaja poseben obrazec za pogodbo za najem/oddajo stanovanja.

V Sloveniji se odpadki ločujejo in odmetavajo v za to določene zabojnike (ekološki otoki).

III. Trg dela in delovno mesto

1. Sklop: Iskanje dela

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Razume nekatere glavne točke v preprostih radijskih oglasih –	<i>RTV Slovenije razpisuje prosto delovno mesto</i>	Radijski oglasi za delo pri RTV (avtentično in prirejeno gradivo)

<p>razpisih delovnih mest (npr. delovno mesto, pogoji za zaposlitev ipd.).</p> <p>Razume vprašanja, povezana z njegovo osebno identiteto, šolanjem in delovnimi izkušnjami, in zna odgovoriti nanje.</p> <p>Razume preprost opis del in nalog za konkretno delovno mesto (omejeno na lastne potrebe).</p> <p>Razume preprosta navodila, kako se je treba vesti na razgovoru za službo.</p>	<p><i>tonskega tehnika ....</i></p> <p><i>Ste že bili zaposleni? Kaj ste delali? Kakšne delovne izkušnje imate? Katero šolo ste končali?</i></p> <p><i>Po poklicu sem ... Imam 3 leta delovnih izkušenj. Delala sem pri Leku kot čistilka. Ne znam slovensko. Imam voziški izpit. Nimam delovnih izkušenj. Izgubil sem službo</i></p> <p><i>Vikajte delodajalca. Ne žvečite ...</i></p>	<p>Simulirani dialogi (igre vlog: učitelj vedno v vlogi delodajalca, svetovalca)</p>
<p>Zna vprašati po osnovnih informacijah o delu in svojih pravicah.</p> <p>Zna povedati, kje dela, oz. opisati svoje delo.</p>	<p><i>Kakšen je delovni čas? Koliko imam dopusta? Ali se dela tudi za vikende? A je to delo dodatno plačano?</i></p> <p><i>Delam v trgovini. Delam v kuhinji. Pečem pice.</i></p>	
<p>Branje</p> <p>Razume nekatere glavne točke preprostih razpisov delovnih mest v časopisu, na oglasni deski (Zavod za zaposlovanje) in razpisne pogoje v njih.</p> <p>Razume nekatere glavne informacije oz. pojme v pogodbi o zaposlitvi.</p> <p>Razume preprost opis svojih del in nalog.</p>	<p><i>Pogodba je sklenjena za <u>določen čas</u>.</i></p> <p>(po pogodbi o zaposlitvi)</p>	<p>Razpisi del. mest v dnevnem časopisju, na spletnih straneh (avtentično) Pogodba o zaposlitvi (avtentično)</p>
<p>Pisanje</p> <p>Z osebnimi podatki zna izpolniti obrazec v zvezi z zaposlitvijo, delovnim dovoljenjem.</p>	<p><i>Prijavljam se na razpis za .... (podatki o šolanju, delovnih izkušnjah itd. –</i></p>	<p>Obrazec s prošnjo za delovno dovoljenje (avtentično)</p>

Besedišče

- iskati/najti službo, biti brez službe/brezposeln;
- poimenovanja poklicev (strugar, mizar, kuharica, medicinska sestra, elektrotehnik ...) – omejeno na potrebe udeležencev;
- poimenovanja lokacij, kjer udeleženci delajo (trgovina, gradbišče, restavracija ...);
- opis del in nalog (kaj se dela pri določenih poklicih) – omejeno na potrebe udeležencev;
- delo za določen/nedoločen čas, poln/polovični delovni čas, nočno delo, nadurno delo, delo ob nedeljah; sezonsko/pogodbeno delo;
- poskusna doba, pripravništvo;
- pogodba o zaposlitvi/ sodelovanju/avtorskem delu;
- poimenovanja stopenj izobrazbe (osnovna, srednja, poklicna šola, 5. stopnja izobrazbe, KV, NKV delavec);
- delovno dovoljenje, osebno delovno dovoljenje;
- pogoji za zaposlitev: vozniški izpit, 3 leta delovnih izkušenj, higienski minimum, znanje slovenščine, potrdilo o ...

Sociokulturno védenje

Udeleženec je seznanjen s pravili vedenja na razgovoru za delo.

2. Sklop: Na delu

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Razume zelo kratka besedila v zvezi s procesom dela oz. dogajanjem na delu (tudi po telefonu).	<i>Stroj bo popravljen v petek. Sestanek je v petek ob 10h.</i>	Simulirano gradivo, posebej napisano.
Razume zelo preprosta in nazorna navodila in se ustrezno odzove nanje.	<i>Pošljite to pismo gospe Novak. Pokličite šefa.</i>	
Zna zelo preprosto izraziti potrebe pri svojem delu.	<i>Rabim rokavice.</i>	
Posreduje zelo preprosta, vsakdanja sporočila in navodila.	<i>Na gradbišču moramo biti ob 7h. Čelada je obvezna.</i>	Tudi uporaba piktogramov (zlasti glede varnosti!)
Zna preveriti navodila pri sodelavcu ali nadrejenem.	<i>A je treba odklopiti električno?</i>	
Zna povedati, kaj se je zgodilo (npr. nesreča) in preprosto opisati dogodek.	<i>Moj kolega je padel. Ni bil privezan. Udaril sem se v glavo. Tukaj me boli.</i>	
Branje		
Razume obvestila v zvezi z delom.	<i>Uradne ure od 8h do 13h. Sobote, nedelje: zaprto. Delovni čas je od</i>	

	<i>ponedeljka do sobote.</i>	
Razume napise na delovnem mestu.	<i>Fotokopirnica Skladišče Blagajna</i>	Prebiranje sporočil npr. na oglasnih deskah ipd. (posebej napisano gradivo – lahko sami prinesejo)
Razume vsakdanja navodila pri svojem delu, npr. glede varnosti.	<i>Vstop nezaposlenim prepovedan</i>	
Pisanje		
Sodelavcu zna napisati preprosto sporočilo.	<i>Prosim, ugasni moj računalnik.</i>	
Zna zapisati preprosta, predvidljiva naročila, npr. količino, datum pošiljke ipd.		Izpolnjevanje obrazcev: dobavnice, naročilnice ipd. (avtentično) s področja njihovega dela

Besedišče

- poimenovanja delovnih prostorov: skladišče, gradbišče, pisarna, proizvodna dvorana, strojnica, tovorno dvigalo, mehanična delavnica ...);
- poimenovanja strojev: viličar, žerjav, bager, tovornjak ...;
- poimenovanja orodij in drugih pripomočkov: halja, lopata, čelada, vrtni stroj (bormašina - tudi žargonsko) – glede na potrebe udeležencev;
- poimenovanja dejavnosti pri delu: zidati, kuhati, počistiti, izolirati ....;
- organiziranost podjetja: uprava, direktor, tajništvo, kadrovska služba, računovodstvo (oddelki/sektorji) ...;
- varnost pri delu: poškodbe pri delu, poklicne bolezni (prekrivno z modulom Zdravje in socialna varnost).

3. Sklop: Ob delu (zlasti v povezavi s pravicami)

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Razume nekatere osnovne informacije, ki zadevajo njegove pravice.	<i>Pravico imate do ... Lahko se pritožite. Potne stroške mora plačati delodajalec.</i>	To bolj v smislu informiranja na tečaju kot dejansko pripravljenega gradiva.
Zna vprašati po svoji pravicah	<i>Ali lahko napredujem? Ali so nadure plačane? Koliko dopusta imam? Kdaj je kolektivni dopust?</i>	
Razume pojme, kot npr. diskriminacija in nadlegovanje.		

Besedišče

- plačilo: (neto/bruto) plača, honorar, nadomestilo za prevoz/prehrano,
- dodatek za težke delovne razmere, stimulacija, regres, boleznina, potni stroški (kilometrini, dnevnice), pokojnina, ...;
- dohodnina;
- pravice in dolžnosti: dopust, bolniška;

- prispevki za zavarovanje: zdravstveno, dodatno zdravstveno, pokojninsko ...;
- odmor za malico, malica, menza;
- dopust: letni dopust, bolniški dopust, izredni/študijski/porodniški dopust.

Socikulturno védenje

Običajen delovni čas je v Sloveniji 8 ur/dan, 40 ur/teden. Običajno se dela od ponedeljka do petka, nadurno delo in delo ob vikendih je dodatno plačano. Delavcu vsak dan pripada 30-minutni odmor.

Delo se začinja točno, tako tudi sestanki. Nekatera podjetja prisotnost/odsotnost z dela beležijo z urami (štempljanje).

Plača se izplačuje mesečno, delavcu pripada plačilo za prevoz na delo in prehrano.

Socialno, pokojninsko, zdravstveno zavarovanje plačuje delodajalec; dodatno zdravstveno in nezgodno zavarovanje si plača delavec sam. Po delavcu so lahko zdravstveno zavarovani tudi družinski člani (se ureja pri delodajalcu).

Boleznina je 80 % plače, v primeru poškodbe pri delu ali na poti na delo oz. z dela 100 %.

IV. Zdravje in socialna varnost

1. Sklop: Zdravje

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Razume preprosta vprašanja v zvezi z zdravjem in počutjem (pri delodajalcu in zdravniku).	<i>Kako se počutite? Kje vas boli? Ali ste utrujeni? Ali ste noseči? (samo pri zdravniku! – delodajalec tega ne sme vprašati, s tem seznaniti udeležence programa) Ste kadilec?</i>	
Razume zelo preprosta navodila v zvezi z zdravjem.	<i>Pojdite k zdravniku. Vzemite/Uredite si bolniško. Počivajte. Vaš otrok ima angino. Napisal vam bom recept za zdravila. Zdravila jemljite pred jedjo. Otroka morate cepiti. Cepljenje je obvezno.</i>	
Razume vprašanja in zelo preprosta navodila v zvezi z zavarovanjem.	<i>Ste zavarovani? Imate urejeno dodatno zdravstveno zavarovanje? Imate kartico?</i>	
Zna izraziti svoje (fizično in psihično) počutje in preprosto opisati stanje.	<i>Ne počutim se dobro/Slabo se počutim. Slabo mi je. ... Utrujen sem. Slabo spim. Tukaj me boli. Bolam sem. Noseča sem. Alergična sem na ...</i>	

	<i>Poškodovala sem se.</i>	
Zna prositi za pomoč.	<i>Prosim, pomagajte (mi). Pomoč rabim.</i>	
Zna se prijaviti/naročiti pri zdravniku.	<i>Rada bi se naročila na pregled.</i>	
Zna vprašati druge po počutju.	<i>Ste v redu? Kako se počutiš?</i>	
Branje		
Razume zelo preprosta navodila za uporabo zdravil.	<i>Tablete proti bolečinam Zdravilo jemljite 3x na dan pred jedjo.</i>	
Pisanje		
Z osnovnimi informacijami o svojem zdravstvenem stanju zna izpolniti obrazce pri zdravniku.		Obrazci

Besedišče

- poimenovanja nekaterih bolezni (pomembnih za udeležence): gripa, prehlad, angina, pljučnica ...; poimenovanja glavnih otroških bolezni: ošpice, mumps, norice ...; tudi poškodb: zlomljena noga/roka ...;
- bolezenski znaki: glavobol, zobobol, kašelj, vročina ...;
- kurativa: zdravilo na recept; dieta; operacija;
- preventiva: cepljenje;
- zdravila: tablete (proti bolečinam), sirup;
- varovanje zdravja: izrazi v zvezi z varnostjo pri delu: zaščitne rokavice, čelada, obutev, ...;
- poimenovanja zdravstvenega osebja: zdravnik zobozdravnik, medicinska sestra;
- zdravstvene ustanove: zdravstveni dom, bolnišnica, lekarna;
- zavarovanje: obvezno, dodatno, kartica zdravstvenega zavarovanja/zdravstvena izkaznica.

Sociokulturno védenje

Številka prve pomoči je 112.

V Sloveniji je zdravstveno zavarovanje obvezno (plača ga delodajalec) in dodatno (plača ga zavarovanec sam). Otroci in brezposelni družinski člani se zavarujejo po starših. Če pacient ni dodatno zavarovan, mora sam plačati storitev.

Vsak si sam izbere osebnega zdravnika (splošnega, otroškega, ginekologa, zobozdravnika), k specialistu pacienta napoti splošni zdravnik.

Na bolniški dopust pacienta napoti splošni zdravnik.

Brezposelni si zdravstveno zavarovanje urejajo sami (pri Zavodu za zdravstveno zavarovanje). Nekatere informacije tudi pri sklopu delo (bolniška, boleznina, poškodbe pri delu).

2. Sklop: Socialna varnost

Ta sklop je deloma vezan na lokalno skupnost. Deloma se prekriva z moduloma Trg dela in delovno mesto (zlasti kar zadeva Zavod za zaposlovanje) ter Družina in dom.

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		

Razume vprašanja v zvezi s svojim trenutnim statusom in zna odgovoriti nanje.	<i>Ali imate službo? Ste zaposleni? Koliko otrok imate? Ali vaša žena dela?</i>	
Razume zelo preprosta navodila v zvezi z urejanjem statusa.	<i>Potrebujete davčno številko. Tukaj napišite svoj emšo. Podpišite se, prosim.</i>	
Razume glavne informacije o možnostih, ki jih ima, in zelo preprosta navodila v zvezi z njimi.	<i>Lahko zaprosite za otroški dodatek. Nadomestilo za brezposelne vam ne pripada. Vložite prošnjo za zmanjšanje plačila vrtca.</i>	
Zna odgovoriti na preprosta vprašanja in povedati osnovne informacije v zvezi s svojim statusom in družino.	<i>Nisem zaposlen. Moj mož je brezposeln. Imam dva otroka. Moj otrok hodi v vrtec. Rad bi otroka vpisal v šolo. A lahko govorim s socialno delavko? Ali lahko dobim otroški dodatek? Ali mi pripada socialna pomoč?</i>	
Zna vprašati po stvareh, ki zadevajo urejanje statusa, in prositi za pomoč v zvezi s tem.	<i>Prosim, pomagajte mi (napisati prošnjo). Potrebujem pomoč. Nisem dobila plače.</i>	
Zna zelo preprosto opisati svojo situacijo oz. status.	<i>Živim v centru za tujce. Tukaj sem sam. Moja družina živi v .... Nimam dovoljenja za bivanje. Imam status begunca.</i>	
Branje		
Razume nekatere osnovne informacije v informativnih besedilih v zvezi s socialnim statusom in svojimi pravicami.		Zloženke ZZRS, CSD idr.
Pisanje		
Zna izpolniti preproste obrazce (na Zavodu za zaposlovanje, Centru za socialno delo ipd.)		

Besedišče

- izrazi v zvezi s statusom: delavec, brezposeln, iskalec zaposlitve, tujec, begunec; azil; šoloobvezni otrok, predšolski otrok;
- dovoljenja: dovoljenje za prebivanje, delovno dovoljenje, osebno delovno dovoljenje;
- socialno varstvo: socialna služba, socialna delavka;
- denarna nadomestila idr: nadomestilo za brezposelne, socialna podpora, otroški dodatek, subvencionirana prehrana;

- ustanove: zavod za zaposlovanje, center za socialno delo; vrtec, osnovna/srednja šola; varna hiša; center za tujce, azilni dom;
- zavarovanje: pokojninsko, invalidsko zavarovanje;
- emšo, davčna številka.

Sociokulturno védenje

Ženske in moški imajo v Sloveniji enake pravice.

Predvsem za ženske: informacije o možnostih, ki jih imajo, v primeru nasilja v družini. Do nadomestila za brezposelne je delavec upravičen, če je delal sklenjeno več kot 12 mesecev.

Pokojninsko in invalidsko zavarovanje se plačuje od bruto plače (za to skrbi delodajalec).

Vrtec za drugega otroka je v Sloveniji brezplačen. Plačilo vrtca je odvisno od prihodkov staršev.

Osnovna šola je obvezna za vse otroke. Otroci se vključijo v osnovno šolo v letu, ko dopolnijo 6 let starosti. Otroci priseljencev se vključujejo v redni pouk s slovenskim učnim jezikom. V šoli starši lahko zaprosijo za znižano plačilo prehrane (subvencionirano prehrano) za otroka/otroke.

Tuji delavci se po pomoč lahko zatečejo tudi h kateri od nevladnih organizacij (Rdeči križ, Karitas, Slovenska filantropija, Amnesty International) – udeležencem posredovati naslove ustanov.

V. Izobraževanje

1. Sklop: Predhodna izobrazba

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Razume osnovna vprašanja, povezana s svojim šolanjem in zna nanje preprosto odgovoriti.	<i>Kje ste hodili v šolo? V katero šolo ste hodili? Imate kakšno spričevalo? Končal sem triletno poklicno šolo. Sem kvalificirana kuharica. Imam spričevalo srednje tehnične šole.</i>	shema slovenskega izobraževalnega sistema
Razume zelo preprosta navodila v zvezi s postopkom nostrifikacije pridobljenih spričeval.	<i>Spričevalo pošljite na ministrstvo. Pošljite kopijo, original obdržite.</i>	
Razume preprosta navodila v zvezi s pridobivanjem certifikatov in kvalifikacij.	<i>Morali boste na izpit.</i>	
Zna vprašati po informacijah v zvezi s pridobivanjem certifikatov in kvalifikacij.	<i>Kdaj je izpit? Kje dobim potrdilo?</i>	
Zna odgovoriti na vprašanja v zvezi z doseženo stopnjo	<i>Končal sem gostinsko šolo. Po poklicu sem pek.</i>	

izobrazbe in priznanimi kvalifikacijami.		
Branje		
Razume preprost opis sistema vzgoje in izobraževanja v RS.		Shema slovenskega izobraževalnega sistema, časopisni članki, shema, različni obrazci
Razume zelo preprosta navodila za izpolnjevanje obrazcev.	<i>Tukaj napišite ime. Označite stopnjo izobrazbe.</i>	
Pisanje		
Zna izpolniti različne obrazce z osebnimi podatki in podatki o šolanju.		Različni obrazci

Besedišče

- poimenovanja različnih vrst izobraževalnih ustanov: vrtec, osnovna šola, srednja šola, poklicna šola, strokovna šola, tehnična šola, gimnazija, višja šola ipd. (tisto, kar je ključno za lastno izobraževanje);
- poimenovanje zadev in dejavnosti v okviru šolanja: pouk, tečaj, ura, lekcija, razred, ocena, znanje, izobrazba, učenje, učiti se, branje, brati, pisanje, pisati, dokončati, zaključiti, izpit; biti (ne)pismeni;
- poimenovanje listin: dokument, potrdilo, spričevalo.

Sociokulturno védenje:

Osnovna šola je obvezna; traja 9 let; razdeljena je na triade (1.-3. razred; 4.-6. razred; 7.-9. razred); še vedno je v uporabi tudi starejše poimenovanje, ki deli OŠ na nižjo in višjo stopnjo.

2. Sklop: Vseživljenjsko učenje

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Razume preprosto podane informacije v zvezi z možnostmi nadaljnega izobraževanja.	<i>Tečaj za voznike viličarjev se začne naslednji ponedeljek. Lahko greste na tečaj za prekvalifikacijo.</i>	
Zna preprosto izraziti svoje interese, potrebe glede nadaljevanja izobraževanja.	<i>Zanima me delo na terenu. Rada bi šla na tečaj računalništva.</i>	
Zna povedati, katera dela obvlada, kakšne so njegove spretnosti in znanja.	<i>Imam vozniški izpit B-kategorije. Govorim albansko.</i>	
Zna povprašati o možnostih nadaljnega izobraževanja v Sloveniji.	<i>Kam grem lahko na tečaj angleščine? Kje je šola za zidarje?</i>	
Branje		

Razume navodila v obrazcih.		obrazci
Pisanje		
Zna izpolniti ustrezne obrazce.		Obrazci, ki se izpolnjujejo, npr. pri vpisu na različne programe izobraževanja, tečaje

Besedišče

- poimenovanja ustanov: Zavod za zaposlovanje, Andragoški center Slovenije, Center za poklicno izobraževanje, ljudska univerza, osnovna šola za odrasle;
- znanje in spretnosti: znam, vem, učim se, vozim, govorim, razumem.

Sociokulturno védenje:

V Sloveniji obstajajo različne možnosti dodatnega in nadaljnega izobraževanja in usposabljanja. Na Zavodu za zaposlovanje so na voljo posebej usposobljeni svetovalci. Veliko informacij je na voljo na različnih spletnih straneh, ki so omenjene zgoraj. Udeleženca se seznanijo z možnostmi in postopki nostrifikacije pridobljenih spričeval. Področje poklicev je urejeno z Zakonom o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah, UL RS 1/2007

Za tujce iz tretjih držav je v veljavi Uredba o omejitvah in prepovedih zaposlovanja tujcev <http://www.uradni-list.si/1/content?id=92688>.

Odrasli imajo pravico do brezplačnega svetovanja glede izobraževanja odraslih v Središčih za informiranje in svetovanje po vsej Sloveniji.

3. Sklop: Šolanje otrok

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Razume nekatere osnovne informacije v zvezi s šolanjem otrok.	<i>Pri slovenščini je dobil enko. Jutri pišejo spis.</i>	
Zna posredovati ali pridobiti nekatere osnovne informacije v zvezi s šolanjem svojih otrok.	<i>Rad bi vpisal otroka v šolo/vrtec. Kdaj je test? Kakšne ocene ima pri matematiki? Kdaj so govorilne ure?</i>	
Zna povedati, katero šolo/razred obiskuje otrok.	<i>Moja hčerka hodi v osnovno šolo. Hodi na OŠ Vič, v prvi b razred.</i>	
Pozna in zna uporabiti poimenovanja šolskih predmetov, opreme in šolskih potrebščin.	<i>Kdaj imajo slovenščino? Kakšno opremo rabi za šport? Kaj rabi za angleščino?</i>	Urniki Šolski koledar
Zna opravičiti otroka.	<i>Prejšnji teden je bila Sara bolna. Imela je vročino.</i>	
Zna se dogovoriti za sestanek z učiteljem.	<i>A lahko govorim z razredničarko?</i>	
Branje		
Razume glavne informacije v kratkih in preprostih sporočilih iz šole.	<i>Jutri je kulturni dan. Otroci naj pridejo v šolo kot običajno. Peš gremo v kulturni dom na lutkovno predstavo.</i>	Vpisni obrazci Sporočila za starše Spričevala Vabila na sestanke, prireditve
Pisanje		
Zna izpolniti ustrezne obrazce.		Obrazec za nezgodno zavarovanje, drugi obrazci iz šole

Besedišče

- za vrtec: vrtec, skupina, vzgojiteljica, varuška ... Gl. tudi za šolo (nekatere potrebščine, malica, kosilo, ...);

- za šolo: prvi, drugi, tretji .... deveti razred; sošolec, sošolka; učenec, učenka, dijak/inja; učitelj/ica, razrednik, ravnatelj, psiholog/inja... (m in ž oblike); urnik in poimenovanja predmetnika (matematika, spoznavanje okolja, športna vzgoja ...); odmor; poimenovanja šolskih prostorov (razred, hodnik, jedilnica, telovadnica, igrišče, zbornica); izbirni/obvezni predmet; ocene (enka, dvojka ... - odlično, nezadostno ...); učiti se, brati, računati, risati, igrati se; govorna vaja, referat, nastop, plakat; narediti/pisati test; izdelati razred, narediti izpit, pasti na izpitu, matura; imena šolskih potrebščin (torba, puščica, copati, športna oprema ...; učbenik, delovni zvezek, zvezek s črtami, brezčrtni zvezek ...; svinčnik, radirka, ravnilo, barvice, nalivno pero, kuli); malica, kosilo; pogodbe v zvezi s tem ipd.; počitnice (jesenske, zimske, poletne); podaljšano bivanje, jutranje varstvo; govorilne ure, roditeljski sestanek.

Sociokulturno védenje

Udeleženec tečaja (samo starši in tisti, ki jih to zanima) je približno seznanjen s slovenskim šolskim sistemom (do 6. leta vrtec – po želji, od 6. dalje obvezna OŠ). V 1. razredu se še ne učijo pisati in brati. Tečajnike se poznani z običajnim šolskim urnikom: pouk poteka običajno od 8.00 do 12.30 ali 13.00 (odvisno od šole, se mora pozanimati). Šolska ura je dolga 45 minut. Otroci imajo več predmetov, pišejo test in preverjanja, ki so vnaprej napovedani. Učbenike je mogoče brezplačno dobiti iz učbeniškega sklada, delovni zvezki in ostalo se kupi.

Ocen v prvi triadi ni (so le opisne ocene), kasneje so: po potrebi pojasniti slovenski ocenjevalni sistem.

Šole za otroke organizirajo prehrano (malice, kosilo, zajtrk – možnost subvencije).

Popoldansko varstvo (podaljšano bivanje) je organizirano za otroke do vključno 5. razreda – od 16.30 do 17.00, odvisno od šole. Običajno šole organizirajo tudi jutranje varstvo.

Šolsko leto traja od 1. septembra do 24. junija – natančno trajanje in potek sta določena z vsakoletnim šolskim koledarjem.

Počitnice v šoli so jeseni (okoli 1. novembra), za božič, pozimi (februarja), za 1. maj in dva meseca poleti.

Počitniško varstvo je organizirano med krajšimi počitnicami.

Otroke 1. in 2. razreda morajo po pouku pričakati starši, v nasprotnem primeru morajo napisati, kdo bo spremljal otroka.

Otroci v šoli niso nezgodno zavarovani (informacija lahko v modulu Zdravje); za nezgodno zavarovanje je potrebno poskrbeti posebej (ponudba zavarovalnic na šolah ob začetku šolskega leta).

Šola vsako leto organizira sistematske preglede; nekatere šole imajo tudi šolskega zobozdravnika.

VI. Javno življenje v Sloveniji

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Razume poimenovanja različnih javnih ustanov in ve, čemu so namenjene, zakaj so lahko pomembne zanj, katere	<i>Na upravni enoti dobim matično številko. Ali je obrazec na internetu? Kje?</i>	Informativne brošure različnih javnih ustanov in zavodov, ki so pomembni za

informacije lahko tam pridobi.		tujce.
Zna povprašati, kje so posamezne ustanove oz. kje lahko pridobi zase relevantne informacije in razume odgovore na svoja vprašanja.	<i>Kje je zavod za zaposlovanje? Na Prešernovi 23.</i>	Zemljevid kraja
Zna vprašati za pot in razume osnovne napotke.	<i>Kako se pride do knjižnice? Pojdite naravnost do križišča, potem zavijte levo.</i>	Zemljevid kraja; sprehod po kraju
Razume kratka, zelo preprosta navodila v zvezi s postopki (npr. urejanja dokumentov).	<i>To urejate na upravni enoti.</i>	
Razume preprosta navodila v zvezi z vedenjem.	<i>Tukaj ne smete kaditi.</i>	
V banki/na pošti zna odpreti račun.	<i>Odprla bi račun.</i>	
Branje		
Razume osnovne napise v zvezi z odpiralnim časom, vrsto storitve.	<i>Uradne ure ob ponedeljkih, sredah in petkih od 10h do 12h, ob sredah tudi od 15h do 17h.</i>	Napisi, informativne brošure
Zna poiskati osnovne informacije (npr. odpiralni čas, naslov, telefonska št.).		Spletni naslovi/strani različnih javnih ustanov in zavodov; brošure
Razume besedila, kot so vozni redi, ceniki, urniki.		Vozni redi, ceniki, urniki
Razume kratka, preprosta obvestila in navodila (npr. na obrazcih).	<i>Prepovedano parkiranje.</i>	Napisi, obrazci, sprehod po kraju
Pisanje		
Zna prepisati glavne podatke iz kratkih sporočil.		Kratka sporočila
Z osebnimi podatki zna izpolniti osnovne obrazce.		Obrazci

Besedišče:

- poimenovanja javnih ustanov, ki so pomembne za življenje posameznika v Sloveniji: upravna enota, zavod za zaposlovanje, center za socialno delo, Info - točka za tujce, davčni urad, banka, pošta;
- stvari, ki so pomembne v javnem življenju: spletna stran, naslov, obrazec, matična številka, davčna številka, dovoljenje za bivanje;
- policija, gasilci, reševalci.

Sociokulturno védenje

Obstajajo info - točke za tujce, posebej prilagojeni servisi, namenjeni prav tujcem, ki se poskušajo orientirati v družbi; v Sloveniji obstaja pravica do brezplačne pravne pomoči za socialno šibkejše, tuji govorci imajo pri urejanju uradnih zadev na voljo tolmača.

Kajenje je v zaprtih javnih prostorih povsod prepovedano.

Udeleženci so seznanjeni z osnovnimi informacijami o cestnem prometu: omejitev hitrosti v mestu 50 km/h, na avtocestah 130 km/h, podnevi morajo imeti avtomobili prižgane luči. Obvezna je uporaba otroških sedežev v avtomobilih in uporaba varnostnih pasov. Za kršenje pravil so predvidene kazni.

Ulice so pogosto poimenovane po zgodovinskih osebah oz. osebah iz kulturnega življenja.

VII. Kultura, družba in ustavna ureditev

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Pozna poimenovanja glavnih slovenskih simbolov, nekaterih temeljnih geografskih enot, in značilnosti ter posebnosti.	<i>Triglav je najvišja gora v Sloveniji. V Sloveniji je veliko kozolcev.</i>	Zemljevid Slovenije, slikovno gradivo
Pozna glavne praznike.	<i>Prvi maj – praznik dela Prešernov dan</i>	
Zna voščiti ob nekaterih praznikih.	<i>Srečno novo leto.</i>	
Izreči zna osnovne vljudnostne fraze.	<i>Na zdravje. Dober tek.</i>	
Pozna nekatere temeljne pojme s področja političnega življenja.	<i>To je slovenski parlament. Ta je župan, ta pa je poslanec.</i>	Slikovno gradivo
Seznani se z nastankom slovenske države.	<i>Kdaj je nastala slovenska država? Leta 1991. Slovenija je stara 20 let.</i>	
Branje		
Prebere in razume nekatera poimenovanja iz zgornjih kategorij.		Koledar z označenimi prazniki

Besedišče

- poimenovanja nekaterih glavnih slovenskih simbolov in značilnosti kot npr.: Triglav, kozolec, lipicanec, kranjska klobasa, grb, zastava;
- imena glavnih praznikov: božič, novo leto, velika noč, kulturni praznik, dan državnosti ipd.;
- osnovne vljudnostne fraze;
- poimenovanja s področja političnega življenja: država, republika, demokracija, zakon, ustava, Evropska unija, vlada, predsednik, parlament, minister.

Sociokulturno védenje

Slovenija je demokratična država s parlamentarno ureditvijo. Vodi jo predsednik države, ki je neposredno izvoljen.

Slovenija je svojo državnost pridobila leta 1991.

Tuji državljani imajo pravico do sodelovanja na lokalnih volitvah.

2.2. Nadaljevalni modul (120 ur) - standardi zmožnosti

Standardi zmožnosti so opredeljeni na izbranih vsebinskih področjih, ki so opisana zgoraj, natančneje pa opredeljena v nadaljevanju (glej točko 2.2 Opisi jezikovnega znanja na posameznih vsebinskih področjih).

V vsakem posameznem sklopu so predvideni opisniki (v obliki jezikovnih funkcij oz. konkretnih jezikovnih ciljev) za vse štiri jezikovne dejavnosti: poslušanje in govorjenje (skupaj), branje in pisanje. Za nekatere so predvideni primeri konkretnih ubeseditev, ki pa ne predstavljajo edinih možnih rešitev ali celo zahtevanih vzorcev. Poleg tega so za posamezne sklope predvideni tudi konkretni primeri besedil, (okvirno) besedišče, ki naj bi bilo posredovano udeležencem izobraževanja, predvideno pa je tudi, o čem naj bi izvajalci programa informirali udeležence (sociokulturno védenje) – podani so tudi nekateri konkretni viri za pridobivanje informacij.

2.2.1 Nivojska opredeljenost standardov zmožnosti v nadaljevalnem modulu

Opisi jezikovnega znanja v tem dokumentu so pripravljene v skladu s Skupnim evropskim jezikovnim okvirom. Izvedba programa je možna na dveh ravneh v ločenih tečajih/skupinah oz. nivojsko znotraj enega tečaja/skupine, odvisno od tega, katero raven udeleženci dosegajo ob vključitvi v program:

1. nivo: A1.1–A2,
2. nivo: A2–B1.

Program na tej ravni udeležence sicer že usposablja za samostojno udeležbo v komunikaciji, vendar je ta omejena na zelo osnovno sporazumevanje v predvidljivih in ponovljivih situacijah (bolj govorno kot pisno). Poleg tega pa je program namenjen tudi informiranju in orientiranju v slovenski družbi in na trgu dela za uspešnejšo integracijo v slovensko družbo.

2.2.1.1 Opisi jezikovnega znanja na posameznih vsebinskih področjih v nadaljevalnem modulu

I. Osebna identiteta

1. Sklop: Predstavljanje, spoznavanje

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Razume poziv, naj se predstavi, in se zna predstaviti ter povedati osnovne podatke o sebi (ime, priimek, naslov, datum rojstva, poklic, veroizpoved, stan ...).	<p><i>A se lahko predstavite?</i> <i>Predstavite se, prosim.</i></p> <p><i>Moje ime je Mehmed.</i> <i>Pišem se Jovanov. Rojen sem petega decembra ...</i> <i>Stanujem na Ljubljanski ulici 24.</i> <i>Tukaj sem zaradi dela. Po poklicu sem električar.</i> <i>Iščem službo.</i></p>	Poslušanje in simulacija pogovorov s predstavitvami.

	<i>Sem musliman. Sem poročena.</i>	
Zna druge vprašati po osebnih podatkih.	<i>Kako vam/ti je ime? Kako se pišete? Od kod si? Kje stanuješ?</i>	
Zna povedati, da koga pozna ali ne, in se odzvati na predstavitev.	<i>Midva se pa že/še ne poznavata. Me veseli. Vesel sem, da sva se spoznala.</i>	
Zna preprosto opisati svoje lastnosti.	<i>Sem mirna oseba. Nisem kadilec.</i>	
Se zna predstaviti po telefonu.	<i>Dober dan, tukaj Ivana/Ivana pri telefonu.</i>	
Zna se odzvati v primeru motenj pri telefoniranju.	<i>Oprostite, nisem slišala. A lahko ponovite, prosim? Slabo slišim, še enkrat, prosim.</i>	
Razume različne pozive, naj pokaže osebni dokument, se podpiše ipd., in se nanje odzove.	<i>A lahko dobim prosim vaš potni list. Pokažite mi osebni dokument, prosim. Tukaj se podpišite. Še vaš podpis, prosim.</i>	
Branje		
Razume bistvo kratkih besedil (pisem, obrazcev), v katerih se navajajo osebni podatki.		Prijavnice idr. obrazci Uradna besedila z osebni podatki
Loči med zasebnim in uradnim pismom.	<i>Spoštovani. Dragi ...</i>	
Pisanje		
Zna začeti in zaključiti pismo, tudi uradno.	<i>Spoštovani. Živjo! Draga Ivana. Lep pozdrav. LP</i>	Za zasebno komunikacijo npr. SMS-ji
Zna napisati kratko preprosto besedilo, v katerem mora navesti podatke o sebi (prošnjo, prijavo na razpis delovnega mesta, oglas za najem stanovanja/sobe).	<i>Prijavljam se na razpis ... Po poklicu sem mizar. Sem nekadilec.</i>	Prijavnice idr. obrazci, zlasti kjer je treba napisati sklenjeno besedilo; pisanje po modelu

Besedišče:

Gl. začetni modul. Razširitev besedišča glede na potrebe udeležencev.

Sociokulturno védenje

Gl. začetni modul.

2. Sklop: Življenje v novi deželi

Poslušanje in govorjenje		
Razume vprašanja o svojem izvoru, dolžini bivanja v Sloveniji ipd. in odgovori nanje.	<i>Kako dolgo že živite v Sloveniji? Kdaj ste prišli v Slovenijo? Tu živim že tri mesece. Prišel sem pred tremi meseci. Živim v Zasavju, v Trbovljah.</i>	
Zna preprosto opisati Slovenijo in njene prebivalce in primerjati s svojo državo.	<i>Slovenija je majhna/lepa/zanimiva/čista ... država. Slovenci so veseli/zadržani/veliko pijejo ... Slovenke so lepe. Moja država je tudi majhna. Pri nas so ljudje veseli/gostoljubni ... Murska Sobota je največje mesto v Prekmurju. Moji sosede so zelo prijazni.</i>	Stereotipi – slikovno gradivo
Razume vprašanja o znanju jezika in odgovori nanje.	<i>Kje ste se učili slovenščino? Ali znate slovensko? Na tečaju v Škofji Loki. Slovenščino dobro razumem, govorim pa slabo. Doma govorimo albansko.</i>	
Razume vprašanja o svojem počutju v novi državi in zna odgovoriti nanje.	<i>Kako se počutite v Sloveniji? Vam je všeč tukaj? Dobro/Slabo se počutim. Všeč mi je tukaj. Ljudje mi niso všeč. Pogrešam Kubo.</i>	
Zna povedati, zakaj je prišel v Slovenijo (utemeljevanje).	<i>V Slovenijo sem prišel, ker je mirna. Tukaj imam sorodnike/prijatelje.</i>	
Branje		
Razume podatke o državi, krajih, ljudeh.		Informativne brošure
Pisanje		
Zna napisati razglednico.	<i>Lep pozdrav iz ...</i>	Pisanje po modelu

Besedišče:

Gl. začetni modul. Besedišče se razširi glede na potrebe udeležencev.

Sociokulturno védenje

Udeleženci poznajo nekatere osnovne podatke o Sloveniji, pokrajine in večja mesta (v povezavi s svojo situacijo).

3. Sklop: Moje življenje, delo, interesi

Poslušanje in govorjenje		
Razume vprašanja v zvezi s svojim življenjem in zna nanje odgovoriti.	<p><i>S kom živite? Imate tu sorodnike?</i> <i>Živim sam. Imam dva sostanovalca.</i> <i>Rad živim tukaj.</i> <i>Razumem se s sosedi.</i> <i>Moji sosedi niso Slovenci.</i> <i>Imam veliko prijateljev.</i></p>	
Razume vprašanja v zvezi s svojim delom ter zna nanje odgovoriti.	<p><i>Kje delate? Kaj delate?</i> <i>Delam pri Mercatorju.</i> <i>V Leku delam v proizvodnji.</i> <i>Delam doma. Sem gospodinja.</i> <i>Dopoldne sem doma, popoldne delam.</i> <i>V službi sem zadovoljna.</i> <i>Ne poznam svojih sodelavcev.</i> <i>Moji sodelavci mi pomagajo.</i></p>	
Razume vprašanja v zvezi z interesi in zna odgovoriti nanje.	<p><i>Kaj vas zanima? Imate kakšen hobi?</i> <i>Kaj delate v prostem času?</i> <i>Kaj počnete ob vikendih?</i> <i>Zanima me košarka.</i> <i>Šport me ne zanima.</i> <i>Politika mi ni všeč.</i> <i>Rada berem/gledam TV.</i> <i>Če imam čas, grem na sprehod.</i> <i>Pogosto grem s prijatelji v kino.</i> <i>Ob sobotah igramo nogomet.</i></p>	Slikovno gradivo (interesi, hobiji)
Zna povabiti in se odzvati na vabilo.	<p><i>A greva na pijačo?</i> <i>Kaj delaš zvečer? Bi šla zvečer v kino?</i> <i>Prideš jutri k meni?</i> <i>Z veseljem.</i> <i>Danes žal nimam časa. Kaj pa jutri?</i></p>	
Zna povedati, kaj dela v prostem času.	<p><i>Ko imam čas, grem na sprehod.</i> <i>Ob nedeljah hodimo v hribe.</i></p>	

Branje		
Razume kratka preprosta sporočila, vabila ipd.	<i>Imam sestanek. Se vidiva jutri. Predstava ob 20h – razprodano.</i>	
Razume kratka besedila, ki opisujejo prostočasne dejavnosti.		Časopisni članki ipd.
Pisanje		
Zna napisati preprosto sporočilo.	<i>Šla sem v trgovino. Sem v službi, pridem ob 15h. Pridi jutri k meni.</i>	
Zna napisati preprosto povabilo (npr. v obliki SMS).	<i>Zvečer ob 19h v Koloseju?</i>	Pisanje po modelu

Besedišče:

- poimenovanja poklicev (prekrivno z modulom Delo in poklic)
- prostočasne dejavnosti: šport, tek, smučanje (in poimenovanja nekaterih športov); igranje; kino, predstava, koncert ...; izlet
- imeti prosti čas; igrati (karte, šah, kitaro (poimenovanja relevantnih instrumentov)),
- ukvarjati se z ...; iti v kino/na koncert/na izlet; brati časopis/knjige ...; igrati nogomet/kitaro
- vabilo; povabiti

Sociokulturno védenje

Običajno je, da tisti, ki povabi, npr. na pijačo, običajno tudi plača.

Če se gre na obisk k Slovencem, so običajna manjša darila.

II. Družina in dom

1. Sklop: Družina v novem okolju

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Razume vprašanja v zvezi s svojo družino in zna odgovoriti nanje.	<i>Imate družino/otroke? Koliko članov ima vaša družina? Koliko otrok imate? Ste poročeni? Koliko so stari vaši otroci? Imam ženo in otroka/sina/hčerko. Sin je star 12 let in hodi v osnovno šolo. Hčerka hodi v vrtec.</i>	Slikovno gradivo (udeleženci po želji prinesejo svoje slike)
Zna druge vprašati po družinskih razmerah.	<i>Imaš družino? Imate otroke?</i>	

Zna predstaviti svoje družinske razmere.	<i>Družino imam v Bosni. Žena in otroci pridejo drugo leto. Moji otroci hodijo v šolo. Hčerka je stara 10 let. Tukaj imam brata. Živimo pri sorodnikih. Preselili smo se lani.</i>	
Razume navodila v zvezi s postopki, povezanimi z združevanjem družine.	<i>Poskrbeti morate za otrokov emšo. Lahko zaprosite za otroški dodatek.</i>	
Zna poimenovati status družinskih članov.	<i>Mož je brezposeln. Oče in mama sta upokojena. Imam dva šoloobvezna otroka.</i>	
Branje		
Razume informacije v zvezi z združevanjem družine.	<i>Družinske člane lahko zavarujete.</i>	Brošure, spletne strani MNZ
Razume obrazce, kamor vpisuje podatke o družini.	družinski člani vzdrževana oseba šoloobvezni otrok upokojenec	Obrazci
Pisanje		
Zna izpolniti obrazce s podatki o družinskih članih.		Obrazci
Zna napisati kratko preprosto besedilo, v katerem opiše družinsko situacijo.	<i>Imam hčerko in sina. Hči hodi v drugi razred. Fant je star 4 leta in je pri babici. Ne hodi v vrtec.</i>	Prijavnice idr. obrazci, zlasti kjer je treba napisati sklenjeno besedilo (npr. pri uveljavljanju znižanega plačila za vrtec ipd.) – pisanje po modelu

Besedišče:

Gl. začetni modul.

- poimenovanja različnih statusov: upokojenec, brezposeln, šoloobvezni otrok, vzdrževana oseba.

Sociokulturno védenje

Gl. začetni modul.

2. Sklop: Stanovanje in bivanje

Poslušanje in govorjenje		
Razume vprašanja v zvezi z bivanjem in zna odgovoriti nanje.	<i>Kje živite/stanujete? Imate najeto stanovanje? S kom stanujete? Kdo živi z vami? Živim v enosobnem stanovanju. Blok je v centru. Z mano živita žena in otrok. Stanujemo pri sorodnikih.</i>	
Zna preprosto opisati svoje stanovanje in bivalne razmere.	<i>Stanujemo v bloku. Stanovanje je dvosobno. Hiša ima vrt. Imam balkon in garažo. Stanovanje delim s prijateljem. Imam dva sostanovalca. Stanovanje je/ni opremljeno. V sobi je omara, miza, stoli ...</i>	Slikovno gradivo
Zna izraziti želje/potrebe v zvezi s stanovanjem in bivanjem.	<i>Radi bi se preselili. Želim dvosobno stanovanje. Otrok bi rad imel svojo sobo. Potrebujem posteljo in omaro.</i>	
Zna primerjati bivalne razmere s tistimi v svoji državi.	<i>Pri nas ljudje živijo v hišah. Tukaj živim v samskem domu, doma imamo hišo. Pri nas ne ločujemo odpadkov. Doma imamo večje stanovanje kot v Sloveniji.</i>	
Branje		
Razume napise, sporočila ...		Razni napisi (na oglasnih deskah ipd. – lahko jih prinesejo sami udeleženci)
Pisanje		
Zna napisati kratko sporočilo.	<i>Pralni stroj ne dela. Prosim, pokliči servis.</i>	

Besedišče:

Gl. začetni modul. Besedišče se razširi glede na potrebe udeležencev.

- živeti, stanovati, preseliti se;
- pridevniki v zvezi s stanovanjem: opremljen, ogrevan, svetel/temen, velik/majhen (tudi stopnjevanje).

Sociokulturno védenje

Gl. začetni modul.

Večje stanovanjske enote imajo običajno hišni red (spoštovanje nočnega miru ipd.), ki ga je treba upoštevati. Sostanovalci v istem stanovanju se po navadi dogovorijo o hišnem redu. Za reševanje težav se ljudje lahko obrnejo na Rdeči križ Slovenije ali Karitas (pomoč pri iskanju pohištva in druge opreme za stanovanje).

3. Sklop: Najem bivališča

Poslušanje in govorjenje		
Razume vprašanja v zvezi z najemom stanovanja in zna odgovoriti nanje.	<i>Je stanovanje najeto ali lastniško? Kdo je lastnik? Stanovanje je najeto. Živim v najetem stanovanju. Sem podnajemnik.</i>	
Zna preprosto opisati razmere v zvezi z najemom.	<i>Trenutno živim v samskem domu. Sem najemnik. Stanovanje sem najela za dve leti. Imam najeto sobo s souporabo kuhinje in kopalnice. Najemnina je visoka.</i>	
Zna vprašati o najemnih pogojih.	<i>Kličem zaradi stanovanja. Ali še oddajate stanovanje? Koliko stane najemnina? Kolikšni so stroški? Ali moram plačati varščino? Lahko plačujem sproti? Koliko vnaprej je treba plačati? A se v stanovanju lahko kadi? A ima stanovanje garažo? Ali ima stanovanje internetni priključek/CATV/centralno kurjavo? Ima stanovanje svoj števec za gretje? Ali imam lahko domačo žival?</i>	Simulacije pogovorov – izhodišče mali oglasi za oddajo stanovanj
Razume preprosta navodila v zvezi z najemom stanovanja, v primeru, če stanovanje deli s sostanovalci, ipd.	<i>Lastnik vas mora prijaviti. Najemnina se plača do 5. v mesecu. Obiski so/niso dovoljeni. Tukaj ločujemo odpadke. Enkrat na teden je treba pomiti stopnišče. Lahko uporabljamo vrt.</i>	

Zna izraziti želje/potrebe v zvezi z najemom, selitvijo.	<i>Radi bi se preselili. Iščemo večje stanovanje. Zanimam se za vaše stanovanje. Najela bi rada 3-sobno stanovanje. Iščem sostanovalca.</i>	
Zna povedati, da je v stanovanju kaj narobe, predlagati kaj za izboljšanje razmer.	<i>Ni tople vode. Okno je razbito. Gretje ne dela. Stanovanje bi bilo treba pobeliti. A lahko prosim popravite štedilnik.</i>	
Branje		
Razume oglase za najem stanovanja.		Mali oglasi v različnih medijih
Razume dele najemne pogodbe.		Primeri najemnih pogodb
Pisanje		
Zna napisati preprost odgovor na oglas.	<i>Sem Janez. Videl sem vaš oglas, v katerem iščete sostanovalca. Tudi jaz iščem sobo s souporabo kuhinje in kopalnice.</i>	Izhodišče mali oglasi za oddajo stanovanj – pisanje po modelu

Besedišče:

Gl. začetni modul. Besedišče se razširi glede na potrebe udeležencev.

- poimenovanja in izrazi v zvezi z najemom in nakupom: oddati/najeti/kupiti stanovanje; lastnik stanovanja, najemnik, podnajemnik; kupec; najemna/kupoprodajna pogodba; najemnina, varščina, plačilo vnaprej/sproti, stroški ...;
- prijaviti se, odjaviti se.

Sociokulturno védenje

Gl. začetni modul.

Stanodajalec mora podnajemnike prijaviti. Če se želi podnajemnik prijaviti na naslovu, kjer ima najeto stanovanje, mora to storiti z lastnikovim soglasjem.

III. Delo in poklic, trg dela

1. Sklop: Iskanje zaposlitve

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Razume glavne točke radijskih razpisov delovnih mest.	<i>RTV Slovenije razpisuje prosto delovno mesto ...</i>	Radijski oglasi – razpisi prostih delovnih mest

Razume vprašanja v zvezi s poklicem, z izobrazbo, zaposlitvijo in delovnimi izkušnjami in zna nanje odgovoriti.	<p><i>Kaj ste po poklicu?</i> <i>Kakšen poklic opravljate/ste opravljali?</i> <i>Kje delate? Ali je to vaša prva zaposlitev?</i> <i>Kakšno izobrazbo imate?</i> <i>Kakšne so vaše delovne izkušnje?</i> <i>Imam srednješolsko izobrazbo.</i> <i>Sem kvalificirani pečar.</i> <i>Delam v piceriji.</i> <i>Po izobrazbi sem medicinski tehnik, ampak delam kot zidar.</i> <i>Imam 3 leta delovnih izkušenj.</i> <i>Sem brezposeln.</i></p>	Simulacija pogovorov za delo
Zna povedati, katera znanja ima.	<p><i>Znam popravljati avtomobile.</i> <i>Imam izpit B-kategorije.</i> <i>Lahko bi delala tudi na blagajni.</i></p>	
Zna preprosto opisati svojo poklicno pot.	<p><i>Še nikoli nisem delala.</i> <i>Najprej sem delala pri Merkurju, potem pa sem se zaposlila pri Varnosti.</i> <i>Prej sem delal kot mehanik.</i> <i>V prejšnji službi sem opravljal delo varnostnika.</i> <i>Izgubil sem službo. Podjetje je šlo v stečaj.</i></p>	
Razume navodila v zvezi s postopki, povezanimi z iskanjem zaposlitve.	<p><i>Delodajalec mora poskrbeti za vaše delovno dovoljenje.</i></p>	
Zna vprašati po informacijah v zvezi z zaposlitvijo in svojih pravicah.	<p><i>Kakšen je delovni čas?</i> <i>Kakšna je plača?</i> <i>Ali je to delo dodatno plačano?</i> <i>Koliko imam dopusta?</i></p>	
Zna izraziti svoje želje v zvezi z delom.	<p><i>Rad bi delal kot medicinski tehnik.</i> <i>Raje bi delala dopoldne.</i> <i>Želim si opravljati svoj poklic.</i></p>	
Branje		
Razume razpise delovnih mest v časopisu, na internetu, na oglasnih deskah Zavoda za zaposlovanje.		Razpisi delovnih mest v javnih občilih

Razume glavne točke pogodbe o zaposlitvi.	dolžina delovnega razmerja, opis del in nalog, višina plače, ...	Pogodbe o delu
Pisanje		
Zna napisati kratko prijavo na razpis prostega delovnega mesta.	<i>Prijavljam se na razpis delovnega mesta ..., ki je bil objavljen v časopisu Večer 1. marca 2011.</i>	Pisanje po modelu
Zna napisati kratek življenjepis z osnovnimi osebnimi podatki, povezanimi s šolanjem in delom.	<i>Končala sem srednjo administrativno šolo. Od leta 2005 sem delala kot tajnica pri podjetju ...</i>	Pisanje po modelu

2. Sklop: Na delu in ob delu

Poslušanje in govorjenje		
Zna opisati, kaj in kje dela ter razmere na delu.	<i>Delam na tržnici. Prodajam obleke. Moji sodelavci so prijazni. Šefinja je zelo natančna.</i>	
Razume besedila v zvezi z dogajanjem na delu.	<i>Odhod je ob 5h. Jutri je delovna sobota.</i>	Omejeno na potrebe udeležencev
Razume navodila, povezana z delom, in se ustrezno odzove nanje.	<i>Pojdite v 5. nadstropje. Ugasnite stroj.</i>	
Razume osnovne pojme, povezane z delom.	Bruto – neto plača Davek, prispevek, bolezen	
Zna posredovati preprosta navodila.	<i>Tukaj moramo biti ob dvanajstih. Ob šestih odpelje avtobus.</i>	
Zna izraziti želje/potrebe pri delu.	<i>Potrebujem čelado. Rada bi delala kaj drugega. Težko stojim.</i>	Po potrebah udeležencev
Zna primerjati delo s prejšnjim.	<i>Včasih sem delal ponoči, zdaj pa ne več. V prejšnji službi mi ni bilo treba delati ob sobotah.</i>	
Zna preprosto opisati svoj delovni dan.	<i>V službo pridem ob 7h. Potem imamo sestanek in si razdelimo delo. Do 11h delamo, potem je malica. Popoldne dokončamo delo.</i>	
Zna povedati, kaj se je zgodilo, in preprosto opisati dogodek.	<i>Moj kolega si je zlomil nogo. Padel je po stopnicah.</i>	

Zna vprašati po svojih pravicah in možnostih.	<i>Jutri bi rad vzel dopust. Ali lahko napredujem? Rad bi delal kaj drugega. A se lahko včlanim v sindikat? Kdo je vodja sindikata?</i>	
Zna se pritožiti in poiskati ustrezno pomoč (npr. sindikata).	<i>Delodajalec mi ne pusti izkoristiti lanskega dopusta. Nisem dobil plačanih nadur. Nisem dobil plače za dva meseca. Delam več kot 10 ur na dan.</i>	
Branje		
Razume napise, sporočila na delu.	<i>Vstop nezaposlenim prepovedan Visoka napetost</i>	Napisi v zvezi z varnostjo pri delu ipd. – prinesejo tudi sami udeleženci
Razume preprosta navodila za uporabo strojev.	<i>1. korak: Vključi elektriko. 2. korak: Obrni stikalo.</i>	Navodila za upravljanje strojev ipd.
Razume pojme na plačilnem listu.	bruto – neto plača, prispevek, prevoz na delo, prehrana	
Pisanje		
Zna napisati kratko sporočilo.	<i>Stroj ne dela. Prosim, sporoči šefu.</i>	
Zna napisati kratko prošnjo za premestitev na drugo delovno mesto.		Pisanje po modelu
Zna napisati preprosto pritožbo.	<i>Rada bi se pritožila, ker nisem dobila plačanih nadur.</i>	Pisanje po modelu

3. Sklop: Poklici v družbi

Poslušanje in govorjenje		
Zna poimenovati različne poklice in jih opisati.	<i>Učitelj dela v šoli. Uči otroke. Kmet dela na polju. Prideluje žito in zelenjavo.</i>	Slikovno gradivo
Zna povedati prednosti posameznih poklicev in jih med sabo primerjati.	<i>Delo kmeta je težko, ampak je veliko na svežem zraku. Zdravniki opravljajo bolj stresno delo kot piloti. Najvišje plače imajo menedžerji.</i>	
Zna povedati, kateri poklici so bolj cenjeni in zakaj.	<i>Zdravnikovo delo je zelo odgovorno. Učitelji vzgajajo in učijo otroke. Direktorji imajo visoke plače.</i>	

Zna primerjati položaj poklicev v Sloveniji in svoji državi.	<i>V moji državi je najbolj cenjen poklic zdravnika.</i>	
Branje		
Razume preproste opise poklicev.		Opisi poklicev v časopisih, revijah, informativnih brošurah

Besedišče:

Gl. začetni modul. Besedišče se razširi glede na potrebe udeležencev.

Sociokulturno védenje

Gl. začetni modul.

IV. Zdravje in socialna varnost

1. Sklop: Zdravje in higiena

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Razume vprašanja po zdravju in počutju in zna odgovoriti nanje.	<i>Kako se počutite? Imate kakšne težave?</i> <i>Ne počutim se dobro. Glava me boli. Imam hud zobobol. Težave imam s spanjem. Imam alergijo.</i>	Simulirani pogovori pri zdravniku
Zna se naročiti pri zdravniku in razume navodila v zvezi s pregledom.	<i>A se lahko prosim naročim? Kdaj se lahko naročim? Kdaj imam pregled?</i> <i>Pregled imate čez pol leta. Pridite na kontrolo prihodnji teden.</i>	
Zna kupiti zdravila in razume preprosta navodila farmacevta.	<i>Nekaj proti glavobolu, prosim. Rada bi sirup proti kašlju. Aspirin, prosim. Že poznate to zdravilo? Sirup jemljite trikrat dnevno.</i>	Simulirani pogovori v lekarni
Razume navodila v zvezi z zdravjem in zdravili.	<i>Odpočijte si. Imate gripo. Zdravilo je treba jemati z veliko vode.</i>	
Zna preprosto opisati svoje zdravstveno stanje.	<i>Imam vročino in boli me glava. Jemljem tudi zdravila za visok pritisk.</i>	
Zna vprašati po informacijah v zvezi z zdravjem.	<i>Kako se počutiš? Si v redu? Te kaj boli?</i> <i>Ali mi boste napisali recept?</i> <i>Kakšne tablete so to?</i>	

Zna urediti bolniški dopust.	<i>A lahko dobim bolniško (za otroka)?</i>	
Razume navodila v zvezi s higieno.	<i>Zobe si je treba umivati trikrat na dan. Glavo si umivajte z bolj nežnim šamponom. Ne uporabljati toliko pralnega praška.</i>	
Branje		
Razume glavne točke navodil za uporabo zdravil.		Navodila za uporabo zdravil (avtentično)
Pisanje		
Zna preprosto opisati nezgodo (npr. izpolniti obrazec na nezgodni kliniki, ob nesreči pri delu ipd.).	<i>Padel sem po stopnicah. Pri tem sem si poškodoval roko.</i>	Pisanje po modelu

Besedišče:

Gl. začetni modul. Besedišče se razširi glede na potrebe udeležencev.

- higiena: umiti se, tuširati se, kopati se, umivati si roke/zobe/lase; velika/mala potreba;
- poimenovanja higienskih preparatov: milo, šampon, dezodorans, krema ...;
- poimenovanja pripomočkov za osebno higieno: vata, vložki, plenice; kondomi ... brisača, glavnik, brivnik ...;
- poimenovanja zdravstvenih pripomočkov: povoj, obliž; opornica, mavec; bergle; invalidski voziček.

Sociokulturno védenje

Gl. začetni modul.

Ponoči in ob vikendih in za praznike je mogoče dobiti pomoč dežurnih zdravnikov (običajno v zdravstvenih domovih). V nekaterih krajih obratujejo tudi dežurne lekarne, ki delajo 24 ur dnevno.

2. Sklop: Zdravje otrok (gl. Tudi sklop Zdravje in higiena)

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Razume vprašanja po zdravju otroka in zna odgovoriti nanje.	<i>Kakšne težave ima vaš otrok? Katere otroške bolezni je prebolela vaša hči? Je bil sin cepljen? Moja hči kašlja in boli jo glava.</i>	Simulirani pogovori pri zdravniku
Razume navodila v zvezi z zdravjem in zdravili.	<i>Otroka morate cepiti. Poskrbeti morate za otrokovo nezgodno zavarovanje. Na zobozdravniški pregled ga pripeljite čez pol leta.</i>	

Zna preprosto opisati stanje svojega otroka.	<i>Moja hčerka ima vročino. Pravi, da jo boli glava. Ponoči je bruhalo.</i>	
Prepozna določene simptome in jih poimenuje (ter se ustrezno odzove nanje).	Pri noricah se pojavijo izpuščaji ipd. Če visoka vročina traja dlje časa, je treba obiskati zdravnika. ...	Morda slikovno gradivo za ilustracijo tipičnih bolezni
Pozna postopke v zvezi z urejanjem bolniškega staleža, opravičil za šolo ipd.	<i>Ali naj gre otrok v šolo? Maja potrebuje opravičilo za šolo. Ali lahko dobim tri dni bolniške za nego otroka?</i>	
Razume navodila v zvezi s higieno.	<i>Otrok si mora redno umivati zobe. Dobro si mora umiti roke. Kupite šampon proti ušem.</i>	
Branje		
Razume kratka obvestila.	<i>V razredu so se pojavile uši. Prosimo, preglejte svoje otroke.</i>	
Pisanje		
Zna napisati kratko opravičilo za otroka.	<i>Spoštovana gospa Gatnik. Rada bi opravičila Sanelo, ker je 12. in 13. 2. manjkala pri pouku. Imela je visoko vročino.</i>	Pisanje po modelu

Besedišče:

- poimenovanja otroških bolezni: norice, ošpice, škrlatinka, oslovski kašelj ...;
- uši; šampon proti ušem.

Sociokulturno védenje

Gl. začetni modul.

Otroci v vrtcu in šoli niso nezgodno zavarovani, zanje starši to urejajo sami.

Če otrok v šoli zaradi bolezni manjka teden dni ali manj, opravičilo napišejo starši, če dlje časa, pa zdravnik.

Starši lahko dobijo bolniški dopust za nego otroka.

3. Sklop: Socialna varnost (mestoma prekrivno z moduli Osebna identiteta, Družina in dom, Delo in poklic)

Poslušanje in govorjenje		
Razume vprašanja v zvezi s svojim statusom in statusom družinskih članov in zna odgovoriti nanje.	<i>Ste zaposleni? Ali sta oba z možem zaposlena? Koliko so stari vaši otroci? Moja hči je stara 11 let. Oba z možem delava.</i>	

Zna preprosto opisati svoj status in položaj svoje družine.	<i>Nimam redne službe, delam po pogodbi. Imam dva šoloobvezna otroka.</i>	
Zna opisati svoje družinske (in bivalne) razmere.	<i>Sem brez službe. Sem sama z dvema otrokoma. Otrok hodi v šolo. Mož je upokojen. Stanujemo pri sorodnikih v eni sobi.</i>	
Razume navodila, povezana z urejanjem statusa.	<i>Pripada vam otroški dodatek. Vložiti morate prošnjo za subvencionirano prehrano. Uredite emšo za otroka in ženo. Družinski člani so lahko zavarovani po vas.</i>	
Zna vprašati po svojih pravicah in možnostih.	<i>Ali lahko zaprosim za otroški dodatek? Ali mi pripada nadomestilo za nezaposlene?</i>	
Zna se pritožiti in poiskati ustrezno pomoč (npr. socialnih delavcev, šolskih svetovalcev).	<i>Otrok ima težave v šoli. Sošolci mu nagajajo. Mi lahko pomagata najti službo?</i>	
Zna izraziti želje/potrebe v zvezi s socialno varnostjo.	<i>Rada bi se preselila/ločila.</i>	
Branje		
Razume glavne točke besedil v zvezi s socialno varnostjo.		Informativne zloženke na Zavodu za zaposlovanje ipd.
Pisanje		
Zna napisati kratko prošnjo v zvezi z urejanjem statusa (npr. za pridobitev otroškega dodatka, subvencionirane prehrane ipd.).		Pisanje po modelu

Besedišče:

Gl. začetni modul. Besedišče se razširi glede na potrebe udeležencev.

Sociokulturno védenje

Gl. začetni modul.

4. Sklop: Človekove pravice (deloma prekrivno z modulom Delo in poklic)

Poslušanje in govorjenje		
Pozna nekatere pojave v zvezi s človekovimi pravicami in jih poimenujejo.	diskriminacija, prisila, izkoriščanje, varnost, pravica (do zasebnosti/izražanja ...), svoboda	
Zna preprosto opisati svoj položaj (na delu, v družini ...).	Gl. zgoraj.	
Zaveda se svojih temeljnih pravic.	pravica do dela, zdravja, veroizpovedi, poštenega plačila ...	Na ravni informacije (zakoni, predpisi, ki obravnavajo tudi človekove pravice)
Branje		
Razume glavne točke kratkih preprostih besedil, ki vključujejo informacije v zvezi s človekovimi pravicami, zgodbe o ljudeh ipd.		Časopisni članki (prirejeni in avtentični)
Pisanje		
Zna napisati preprosto pritožbo.	Gl. zgoraj	Pisanje po modelu

Besedišče:

- poimenovanja v zvezi s človekovimi pravicami in njihovim kratenjem: pravica do ...; diskriminacija, varnost (pri delu), izkoriščati koga ...
- varuh človekovih pravic.

Sociokulturno védenje

Priseljencem so v Sloveniji imajo po zakonu zagotovljene temeljne človekove pravice. V primeru njihovih kršitev se posameznik lahko obrne na določene ustanove, kot so Varuh človekovih pravic, Slovenska filantropija ipd. (<http://www.varuh-rs.si/>; <http://www.filantropija.org/>).

V. Izobraževanje

1. Sklop: Predhodna izobrazba in njeno priznavanje

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Razume vprašanja, povezana s svojim šolanjem in zna nanje odgovoriti.	<i>Kje ste hodili v šolo? V katero šolo ste hodili? Imate kakšno spričevalo? V Bosni sem končal triletno poklicno šolo. Imam spričevalo srednje tehnične šole.</i>	

Zna preprosto primerjati šolski sistem v svoji državi s tistim v RS.	<i>Osnovna šola pri nas traja štiri leta, v Sloveniji pa devet.</i>	Shema slovenskega izobraževalnega sistema
Razume preprosta navodila v zvezi s postopkom nostrifikacije pridobljenih spričeval.	<i>Spričevalo pošljite na ministrstvo. Pošljite kopijo, original obdržite.</i>	
Razume preprosta navodila v zvezi s pridobivanjem certifikatov in kvalifikacij.	<i>Morali boste na izpit.</i>	
Zna vprašati po informacijah v zvezi s pridobivanjem certifikatov in kvalifikacij.	<i>Kdaj je izpit? Kje dobim potrdilo?</i>	
Zna odgovoriti na vprašanja v zvezi z doseženo stopnjo izobrazbe in priznanimi kvalifikacijami.	<i>Končal sem gostinsko šolo. Po poklicu sem pek.</i>	
Zna izraziti svoje želje v zvezi s potrjevanjem in priznavanjem izobrazbe.	<i>Rad bi potrdilo o zaključku šolanja.</i>	
Branje		
Razume preprost opis sistema vzgoje in izobraževanja v RS.		Shema slovenskega izobraževalnega sistema, časopisni članki
Razume preprosta navodila za izpolnjevanje obrazcev.		Različni obrazci
Pisanje		
Zna izpolniti različne obrazce.		Različni obrazci
V življenjepisu zna preprosto opisati (npr. v alinejah) svojo izobrazbo.	<i>- Osnovno šolo končal v Nišu leta 1985 z dobrim uspehom. - 4-letno gradbeno šolo zaključil leta 1989 prav tako z dobrim uspehom.</i>	Pisanje po modelu: življenjepisa (npr. format europass)

Besedišče

Gl. začetni modul. Besedišče razširiti glede na potrebe udeležencev.

Sociokulturno védenje

Gl. začetni modul.

2. Sklop: Vseživljenjsko učenje

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Razume preprosto podane informacije v zvezi z možnostmi nadaljnjega izobraževanja.	<i>Tečaj za voznike viličarjev se začne naslednji ponedeljek. Lahko greste na tečaj za prekvalifikacijo. Naučiti se boste morali slovensko.</i>	
Zna preprosto izraziti svoje želje, interese in potrebe glede nadaljevanja izobraževanja.	<i>Rada bi dokončala srednjo šolo. Zanima me delo na terenu. Rada bi šla na tečaj računalništva.</i>	
Zna pridobiti osnovne informacije v zvezi z izobraževanjem.	<i>Kam bi šel lahko na tečaj angleščine? Kje je šola za zidarje? Kdaj so vpisi v višje šole?</i>	
Zna povedati, katera dela obvlada, kakšne so njegove spretnosti in znanja.	<i>Imam vozniški izpit B-kategorije. Govorim albansko.</i>	
Branje		
Razume navodila v obrazcih.		Obrazci
Pisanje		
Zna izpolniti ustrezne obrazce.		Obrazci, ki se izpolnjujejo, npr. pri vpisu na različne programe izobraževanja, tečaje

Besedišče

Gl. začetni modul.

Sociokulturno védenje

V Sloveniji obstajajo različne možnosti dodatnega in nadaljnjega izobraževanja in usposabljanja. Veliko koristnih informacij je dostopnih na spletu – npr.

<http://pregled.acs.si/informacije/>. Na Zavodu za zaposlovanje (<http://www.ess.gov.si/>), na borzah znanja (<http://www.borzaznanja.si/>), svetovalnih središčih (<http://isio.acs.si/sredisca/>), središčih za samostojno učenje (<http://ssu.acs.si/seznam/>), centrih za informiranje in poklicno svetovanje (<http://www.ess.gov.si/ncips>) so na voljo posebej usposobljeni svetovalci, veliko informacij je dostopnih na spletnem portalu Moja izbira (<http://www.mojaizbira.si/>). Odrasli imajo pravico do brezplačnega svetovanja glede izobraževanja odraslih.

Udeleženci se seznanijo z možnostmi in postopki nostrifikacije pridobljenih spričeval.

Področje poklicev je urejeno z Zakonom o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah, UL RS 1/2007.

3. Sklop: Šolanje otrok

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Zna posredovati ali pridobiti informacije v zvezi s šolanjem svojih otrok.	<i>Rad bi vpisal otroka v šolo/vrtec. Kdaj je test? Kakšne ocene ima pri matematiki? Kdaj so govorilne ure?</i>	
Razume informacije v zvezi s šolanjem otrok.	<i>Pri slovenščini je dobil enko. Jutri pišejo spis.</i>	
Zna povedati, v katero šolo/razred obiskuje otrok.	<i>Moja hčerka hodi v osnovno šolo. Hodi na OŠ Vič, v prvi b razred.</i>	
Pozna in zna uporabiti poimenovanja šolskih predmetov, opreme in šolskih potrebščin.	<i>Kdaj imajo slovenščino? Kakšno opremo rabi za šport? Kaj rabi za angleščino?</i>	Urniki Šolski koledar
Zna opravičiti otroka, ga odjaviti (npr. od kosila).	<i>Prejšnji teden je bila Sara bolna. Imela je vročino. A lahko Gorana odjavim od malice in kosila?</i>	
Zna se dogovoriti za sestanek z učiteljem.	<i>Rada bi govorila z razredničarko.</i>	
Branje		
Razume glavne točke sporočil iz šole.	<i>V torek, 8. 3. bo sistematski pregled. Otroci naj pridejo v šolo kot običajno. Z mestnim avtobusom se bomo peljali v zdravstveni dom. S seboj naj imajo potrjeno kartico zdravstvenega zavarovanja in copate. Po pregledu se vrnemo v šolo na kosilo, otroka dvignete kot običajno.</i>	Vpisni obrazci Sporočila za starše Spričevala Vabila na sestanke, prireditve
Pisanje		
Zna zapisati kratko sporočilo.	<i>Jutri pridem po hčerko ob 13.30.</i>	
Zna napisati preprosto opravičilo.	<i>Prosim, da opravičite Sari D. izostanek od pouka 8. in 9. decembra. Zaradi viroze ni prišla v šolo.</i>	
Zna izpolniti ustrezne obrazce.		Obrazec za nezgodno zavarovanje, subvencionirano prehrano ipd.

Besedišče

Gl. začetni modul. Besedišče se razširi glede na potrebe udeležencev.

Sociokulturno védenje

Gl. začetni modul.

VI. Javno življenje

1. Sklop: Javne ustanove

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Razume poimenovanja različnih javnih ustanov in ve, čemu so namenjene in zakaj so lahko pomembne zanj.	<i>Na upravni enoti dobite matično številko.</i>	Informativne brošure različnih javnih ustanov in zavodov, ki so pomembni za tujce.
Zna pridobiti informacije zase relevantne informacije.	<i>Ali je obrazec na internetu? Kje dobim obrazec?</i>	
Zna povprašati, kje so posamezne ustanove oz. kje lahko pridobi zase relevantne informacije in razume odgovore na svoja vprašanja.	<i>Kje je zavod za zaposlovanje? Na Prešernovi 23.</i>	Zemljevid kraja
Razume krajša, preprosta navodila v zvezi s postopki (npr. urejanja dokumentov).	<i>To urejate na upravni enoti. Prijaviti morate tudi ženo.</i>	
Razume preprosta navodila v zvezi z vedenjem.	<i>Tukaj ne smete kaditi.</i>	
Zna poiskati pomoč in povedati, zakaj jo potrebuje.	<i>Ali mi lahko pomagate? Rabim pomoč. Pokvaril se mi je avto. Ukradli so mi torbo. V našem naselju gori.</i>	
Branje		
Razume osnovne napise v zvezi z odpiralnim časom, vrsto storitve.	<i>Uradne ure ob ponedeljkih, sredah in petkih od 10h do 12h, ob sredah tudi od 15h do 17h.</i>	Napisi, informativne brošure
Zna poiskati osnovne informacije (npr. odpiralni čas, naslov, telefonska št.).		Spletni naslovi/strani različnih javnih ustanov in zavodov; brošure
Razume besedila, kot so vozni redi, ceniki, urniki.		Vozni redi, ceniki, urniki
Razume kratka, preprosta obvestila, napise in navodila (npr. na znakih, obrazcih).	<i>Prepovedano parkiranje.</i>	Napisi, obrazci, sprehod po kraju
Pisanje		
Zna prepisati glavne podatke iz kratkih sporočil.		Kratka sporočila
Zna izpolniti obrazce z osebnimi		Obrazci

podatki.		
----------	--	--

Besedišče:

- poimenovanja javnih ustanov, ki so pomembne za življenje posameznika v Sloveniji: upravna enota, zavod za zaposlovanje, center za socialno delo, informacijska točka za tujce, davčni urad, banka, pošta;
- poimenovanja stvari, ki so pomembne v javnem življenju: spletna stran, naslov, obrazec, matična številka, davčna številka, dovoljenje za bivanje;
- policija, gasilci, reševalci;
- nujni primeri: nesreča, pomoč, požar.

Sociokulturno védenje

Obstajajo informacijske točke za tujce, posebej prilagojeni servisi, namenjeni prav priseljencem, ki se poskušajo orientirati v družbi; v Sloveniji obstaja pravica do brezplačne pravne pomoči za socialno šibkejše, priseljenci imajo pri urejanju uradnih zadev pravico do tolmača.

Kajenje je v zaprtih javnih prostorih povsod prepovedano.

Ulice so pogosto poimenovane po zgodovinskih osebah, velikokrat iz kulturnega življenja.

2. Sklop: Storitve

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Zna izraziti željo, potrebo.	<i>Rad bi dvignil 100 evrov. Slovenske novice, prosim, in ene zelene Orbit. Gume bi rad zamenjal.</i>	Glede na potrebe udeležencev
Zna prositi za pomoč v primeru težav oz. zna poiskati pomoč.	<i>Ključ se je zlomil. A lahko pomagate? Gori! Na pomoč.</i>	
Razume preprosta navodila oz. informacije v zvezi z različnimi storitvami.	<i>Izklopite mobilne telefone. Vozniško in prometno, prosim. Znamke se kupijo na pošti.</i>	
Razume informacije, posredovane na telefonskih odzivnikih, po mikrofoni ipd.	<i>Za informacije pritisnite 1. Voznika osebnega avtomobila znamke Škoda prosimo, da vozilo umakne izpred vhoda za raztovarjanje.</i>	
V banki/na pošti zna opraviti določene transakcije.	<i>Odprla bi račun. Rada bi dvignila/položila 50 evrov. Zanimam se za potrošniški kredit. Tole bi rada poslala. Eno znamko, prosim.</i>	
Branje		
Razume osnovne napise v zvezi	<i>Frizerski salon je zaradi bolezni</i>	

z odpiralnim časom, vrsto storitve.	<i>do nadaljnjega zaprt.</i>	
Zna poiskati osnovne informacije (npr. odpiralni čas, naslov, telefonsko št.).		Oglasi, spletne strani
Razume besedila, kot so oglasi, ceniki, urniki.	<i>Nudimo vse vrste pleskarskih storitev.</i>	Oglasi, spletne strani
Razume kratka, preprosta obvestila in navodila.	<i>Vstavite kartico. Vpišite osebno številko. Približajte kartico.</i>	Navodila na bankomatih, parkomatih ipd., obrazcih
Pisanje		
Zna prepisati glavne podatke iz kratkih sporočil.		Izhodišče krajša informativna besedila
Zna napisati preprosto pritožbo (npr. zaradi slabe storitve).	<i>Rad bi se pritožil ...</i>	Pisanje po modelu

Besedišče:

- poimenovanja ponudnikov najrazličnejših storitev: banka, pošta, frizer, čistilnica, avtomehanik, avtopralnica, računalniški servis, slikopleskarstvo ipd.;
- besedišče v zvezi s storitvami: dvigniti/položiti (denar); kupiti, dobiti, potrebovati; očistiti, popraviti ... – po potrebah udeležencev.

Sociokulturno védenje

Potrošniki morajo za plačano storitev dobiti račun s specifikacijo storitev; imajo možnost pritožbe v primeru slabo opravljene storitve. Za nasvet se lahko obrnejo na Urad za varstvo potrošnikov: http://www.uvp.gov.si/si/javne_sluzbe/svetovanje_potrosnikom/

3. Sklop: Družabno življenje

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Zna začeti in končati pogovor (tudi po telefonu).	<i>O, Janez, živjo. Gospa Blažič, dober dan Kako ste? No, se kaj vidiva. Maja tukaj. Bi lahko govorila z Mirjano?</i>	Simulirani družabni pogovori
Zna povabiti in se odzvati na povabilo (npr. na obisk, kavo, druženje ...).	<i>A greva na kavo? V soboto zvečer res ne morem, sem že zmenjen.</i>	
Zna se vesti v družbi – obvlada t. i. »mali pogovor«.	<i>Kako si kaj? In tvoji? Pozdravi doma.</i>	
Razume pravila v zvezi z vedenjem v družbi.	<i>Tamle so copati. Tukaj ne smete kaditi.</i>	
Branje		
Razume enostavna sporočila pri	<i>Tekma je jutri ob 8h.</i>	

dopisovanju (e-pošta, sms) in se zna nanje ustrezno odzvati.		
Razume zapisana voščila.	<i>Vse najboljše za tvoj 18. rojstni dan!</i>	
Pisanje		
Zna uporabljati e-pošto.	<i>Prejel tvoje sporočilo. LP Mladen</i>	
Zna si dopisovati – pošiljati sms.	<i>Zvečer te vabim v kino.</i>	
Zna napisati čestitko, razglednico.	<i>Lepe pozdrave iz Moravskih toplic!</i>	Pisanje po modelu

Besedišče:

- povabiti; iti ven/na kavo/na pijačo; dobiti se, videti se;
- čestitati, pozdraviti; lep pozdrav.

Sociokulturno védenje

Običajno tisti, ki povabi (npr. na pijačo, ne pa tudi kaj drugega), tudi plača.

VII. Ekonomika

1. Sklop: Naročanje hrane in pijače

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Zna naročiti določeno vrsto hrane ali pijače.	<i>Kavo s hladnim mlekom, prosim. Prvi meni bi.</i>	Simulacija pogovorov v restavraciji
Vprašati zna za ceno.	<i>Koliko stane?</i>	
Izraziti zna količino.	<i>Eno čokoladno torto pa pet kosov sadne. Pa še kozarec vode, prosim.</i>	
Pozanimati se zna o vrsti hrane.	<i>Kaj priporočate? A je v enoločnici tudi meso?</i>	
Prosititi zna za račun.	<i>Račun, prosim.</i>	
Zna izraziti svoje želje, izbiro.	<i>Sem vegetarijanec. Alergičen sem. Imam dieto. Rada imam čokoladni sladoled. Ne jem svinine.</i>	
Zna povedati kdo, kaj, kdaj in kje je.	<i>Najboljšo juho skuha moja mama. Slovenci grejo v nedeljo v gostilno. Za kosilo jejo govejo juho.</i>	
Zna izraziti svoje mnenje o hrani ali pijači.	<i>Juha je bila preslana. Ta sok je za otroka premrzal.</i>	
Branje		
Razume osnovno besedišče na jedilnih listih in cenikih pijač.		Jedilni listi, ceniki
Razume preprosto zapisan recept za pripravo jedi.		Recepti

Pisanje		
V obliki seznama zna zapisati recept za pripravo kakšne priljubljene jedi.		Pisanje po modelu

Besedišče:

- poimenovanja za najbolj pogosta živila, jedi, sadje, zelenjavo in pijače (v skladu z interesi in potrebami udeležencev);
- izrazi, povezani s pripravo hrane: kuhati, peči, kuhan, pečen;
- poimenovanja dnevnih obrokov: zajtrk, malica, kosilo, večerja;
- poimenovanja pribora in pripomočkov pri jedi: žlica, vilice, nož, krožnik, kozarec, skodelica ...;
- poimenovanja lokacij/gostinskih lokalov s hrano in pijačo: jedilnica, restavracija, gostilna, picerija, bistro, menza, bife, bar, kavarna, slaščičarna ...;
- jedilni list, natakar/natakarica;
- naročiti, priporočiti, jesti;
- pridevniki, povezani s hrano in pijačo: dober, okusen, slan, sladek, mrzel ...

Sociokulturno védenje

Osrednji dnevni ali glavni obrok v Sloveniji je ponavadi kosilo. Pogosto je sestavljeno iz juhe, glavne jedi s prilogo in solato ter sladice. V času kosila je v restavracijah mogoče dobiti kosilo (meni) po ugodnejši ceni.

Napitnina ni obvezna, običajno se račun zaokroži navzgor.

2. Sklop: Nakupovanje

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Zna povedati, kaj želi.	<i>Hvala, samo gledam. Kavbojke zase iščem.</i>	Brošure, promocijsko gradivo, oglasi
Vprašati zna za ceno.	<i>Koliko stane to kolo?</i>	
Izraziti zna količino.	<i>Kilo banan, prosim.</i>	
Zna povprašati po informacijah v zvezi z izdelki in razume posredovane informacije.	<i>Kje je moka? A imate ta model tudi v črni barvi? Kje lahko pomerim?</i>	
Zna se dogovoriti v zvezi s postopki plačevanja.	<i>A lahko plačam s kartico? A je kaj popusta na gotovino? Na koliko obrokov se da dobiti to?</i>	
Zna izraziti svoje želje, izbiro.	<i>Všeč so mi športni modeli. A lahko dobim vrečko, prosim?</i>	
Zna izraziti svoje dejstva o stvareh.	<i>Te hlače so predolge.</i>	
Zna opraviti reklamacijo in se dogovoriti za zamenjavo blaga.	<i>Rada bi zamenjala te kopalke. Potrebujem eno številko večje.</i>	

Branje		
Razume napise, informacije v trgovinah.	<i>Rini – vleci Drogerija Oprema za dojenčke</i>	
Razume preproste napise, informacije na izdelkih	<i>Izdelek prati ločeno. Pred uporabo pretresti. Uporabno do...</i>	Napisi, nalepke, našitki, etikete ...
Razume informacije v promocijskem gradivu.	<i>Akcija. Super ugodno. Samo do ponedeljka, 15. 3.</i>	Promocijsko gradivo, oglasi
Razume informacije na računu.	<i>Brez računa ne upoštevamo reklamacij.</i>	
Pisanje		
Zna zapisati preprosto reklamacijo oz. izpolniti obrazec za prijavo reklamacije.		Pisanje po modelu

Besedišče:

- nakup, nakupovanje, kupiti, iti po nakupih; prodajati; plačati, pokazati, zamenjati, pomeriti;
- poimenovanja prostorov, kjer se kupuje: trgovina, tržnica, nakupovalno središče, nakupovalni center;
- poimenovanja osnovnih oblačil: hlače, krilo, obleka, jopica, pulover, majica, nogavice, čevlji...;
- poimenovanja materialov: papir, plastika, kovina, les, steklo, blago;
- poimenovanja lastnosti: majhen/velik, dolg/kratek ....;
- poimenovanja merskih enot;
- poimenovanja različnih izdelkov široke potrošnje (ki jih udeleženci potrebujejo) (čistila, športni rekviziti, kozmetični izdelki ipd.);
- poimenovanja za embalažo: škatla, vrečka, zavitek ...;
- cena, popust, znižanje, razprodaja, akcija;
- račun, gotovina, kartica, obrok;
- kupec, prodajalec.

Sociokulturno védenje

V Sloveniji je plačilno sredstvo evro. V trgovinah, ne pa tudi na tržnicah, je uveljavljeno plačevanje s plačilnimi in kreditnimi karticami.

Pogajanje za ceno je v Sloveniji omejeno na pridobitev manjšega popusta predvsem v manjših zasebnih trgovinah, na tržnici ali na uveljavljanje popusta zaradi napake na izdelku.

Pri oblačilih se vse bolj uveljavljajo mednarodne oznake velikosti S, M, L, XL, čeprav se še vedno uporabljajo oznake za ženske npr. 36, 38, 40, 42 ... in za moške 48, 50, 52 ..., za otroke pa bodisi po starosti 2, 4, 6, 8 ali po višini 86, 92, 98 ... Za čevlje so v uporabi številke od 19 dalje pri otrocih, za ženske od 36 dalje, za moške od cca. 40 dalje.

Delikatese se prodajajo v dekagramih, npr. 10 dag pršuta, 30 dag sira ipd.

Davek na dodano vrednost (DDV) je vključen v ceno in je napisan na računu. Račun mora kupec odnesti s sabo.

VIII. Okolje in prostor

1. Sklop: Naravno okolje, rastline, živali

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Pozna poimenovanja naravnih znamenitosti.	gozd, hrib, dolina, gora, jezero, reka, morje ...; park, vrt	Slikovno gradivo
Zna preprosto opisati neposredno okolje.	<i>Živim v majhnem mestu. Imamo veliko gozdov. Skozi mesto teče reka. Slovenija ima malo morja. Imam vrt. Triglav je najvišja gora v Sloveniji. Visok je 2864 m.</i>	Slikovno gradivo
Zna preprosto primerjati geografijo Slovenije in svoje države.	<i>Moja država je ravna, tukaj pa so gore. Tudi pri nas imamo morje.</i>	Omejeno glede na potrebe udeležencev.
Zna poimenovati nekatere živali.		Slikovno gradivo
Zna poimenovati nekatere rastline.		Slikovno gradivo
Zna preprosto izraziti želje/potrebe v zvezi z okoljem.	<i>Rada bi imela vrt. Sama bi rada pridelovala zelenjavo.</i>	
Razume preprosta navodila v zvezi z varovanjem okolja.	<i>V Sloveniji je ločevanje odpadkov obvezno. V naravi ne odmetavamo smeti. V gozdu se ne sme kuriti ognja.</i>	
Branje		
Razume glavne točke opisov naravnega okolja.		Turistične brošure
Pisanje		
Zna preprosto opisati svojo okolico.	<i>Živim v majhnem mestu, Murski Soboti. To je v Prekmurju. Prekmurje je na ravnini, ob reki Muri.</i>	Pisanje po modelu

Besedišče:

- poimenovanja naravnih znamenitosti: gora, hrib, morje, jezero, dolina, gozd;
- narava, okolje, svež zrak;
- zunaj/notri;
- poimenovanja prostorov v naravi: park, vrt; zdravilišče; živalski vrt;
- poimenovanja rastlin: drevo, roža, trava; sadje, zelenjava;

- poimenovanja živali: domače živali (mačka, pes, krava, konj, zajec ...), divje živali (medved, srna ...), ptič ...;
- iti na izlet/v naravo; vrtnariti; delati na vrtu;
- varovanje okolja: odpadki, smeti; zabojnik, koš za smeti; ogenj; ločevati odpadke; odmetavati smeti.

Sociokulturno védenje

Udeleženci programa so seznanjeni, da Slovenci običajno hodijo poleti na morje, pozimi pa smučat. Smučanje in hoja v hribe sta tudi »nacionalna« športa.

V Sloveniji se odpadki ločujejo, smeti pa odlagajo v ustrezne zabojnike (t. i. ekološki otoki). V naravi se večinoma ne sme kuriti ognja.

Spoznajo nekatere temeljne naravne znamenitosti Slovenije: Triglav, Blejsko in Bohinjsko jezero, Jadransko morje ...

V Sloveniji so doma rjavi medved, človeška ribica, lipicanec.

2. Sklop: Čas in vreme

Poslušanje in govorjenje		
Pozna poimenovanja letnih časov, mesecev in dni v tednu.		
Pozna poimenovanja vremenskih pojavov.		
Razume vprašanja v zvezi z vremenom in odgovoriti nanje.	<i>Kakšno je vreme pri vas? Je poleti vroče? Pri nas pogosto dežuje.</i>	
Razume glavne točke vremenske napovedi.	<i>Jutri bo povsod po Sloveniji delno oblačno, na Primorskem bo pihala burja.</i>	RTV vremenska napoved (avtentično)
Zna vprašati po vremenu in razume odgovore.	<i>Kakšno bo jutri vreme? Ali bo deževalo? Menda bo toplo.</i>	
Zna preprosto opisati klimo in vreme.	<i>Poleti je vroče, pozimi pa mrzlo. Pri nas veliko dežuje. Danes je toplo. Zunaj je 25 stopinj. Na Primorskem pogosto piha burja.</i>	Vežano tudi na lokalne vremenske razmere (burja na Primorskem ipd.)
V povezavi z vremenom zna preprosto povedati, kakšne načrte/želje ima.	<i>Če bo v nedeljo lepo, bomo imeli piknik. Popoldne bom šel z družino v park na sprehod.</i>	
Zna povedati, kaj počne v	<i>Poleti gremo na morje.</i>	

določenem času.	<i>Pozimi smo več doma. Marca začnem delati na vrtu.</i>	
-----------------	--	--

Branje		
Razume vremensko napoved in karto.		Vremenska napoved, vremenska karta (avtentično)

Besedišče:

- dan, teden, mesec, leto;
- zjutraj, dopoldne, popoldne, zvečer, ponoči;
- včeraj, danes, jutri;
- lani, letos, drugo leto;
- poimenovanja letnih časov, mesecev, dni v tednu;
- poimenovanja vremenskih pojavov: sonce, dež, sneg, megla, veter ...; deževati, snežiti, pihati.

Sociokulturno védenje

Običajne vremenske razmere v Sloveniji so: vroča poletja, mrzle in snežene zime; na Primorskem piha burja.

3. Sklop: Orientacija v prostoru, promet

Poslušanje in govorjenje		
Pozna poimenovanja, povezana s prometom.	cesta, ulica, most, semafor, tunel ...	
Pozna poimenovanja prevoznih sredstev.		
Razume glavne točke sporočil na postajališčih.	<i>Vlak iz smeri Koper prihaja na 5. tir. Vlak ima ob prihodu 15 minut zamude.</i>	
Razume napotke in se zna po njih ravnati.	<i>Pri semaforju zavijete levo. Bankomat je zraven pošte.</i>	
Razume glavne točke radijskih prometnih informacij.		Radijske prometne informacije (avtentično gradivo)
Zna vprašati po podatkih v zvezi s potjo.	<i>Kje je avtobusna postaja? Kako se pride do pošte? Kdaj odpelje avtobus za Škofjo Loko? Taksi! Povratno karto za Koper, prosim.</i>	
Zna dati preproste napotke.	<i>V križišču zavijete levo, potem pa greste naravnost mimo parka.</i>	

Zna preprosto opisati pot (npr. do službe, do doma ipd.).	<i>V Ljubljano se pripeljem z avtobusom. Od avtobusne postaje do službe grem peš. V službo se vozim s kolesom/avtom. Danes sem prišla s taksijem.</i>	
Zna izraziti želje/potrebe v zvezi s prometom in potovanjem.	<i>Raje se vozim z vlakom kot z avtobusom. Za vikend bi šla rada na izlet.</i>	
Zna preprosto opisati dogodek.	<i>V nedeljo smo šli s prijatelji na izlet na Gorenjsko. Šli smo z avtom. Na poti se je zgodila nesreča.</i>	
Razume preprosta navodila v zvezi s prometno varnostjo.	<i>Med vožnjo morate biti pripeti z varnostnim pasom. Otroci morajo sedeti v otroškem sedežu.</i>	
Branje		
Orientira se po zemljevidu.		Zemljevidi
Razume znake v prometu in napise.	<i>Obvoz Parkiranje prepovedano Parkirnina 1 h = 0,30 €</i>	Različni znaki in napisi (iz neposrednega okolja udeležencev)
Razume vozne rede.	<i>Prihodi Odhodi</i>	Vozni redi vlakov, avtobusov, letal

Besedišče:

- poimenovanja, povezana s prometom: ulica, cesta, avtocesta, križišče, semafor, tunel, parkirišče, obvoz;
- poimenovanja lokacij: avtobusna/železniška postaja, letališče, tir;
- poimenovanja prevoznih sredstev: letalo, ladja, avto, avtobus, vlak; taksi;
- iti peš; peljati se (z avtom/avtobusom); leteti; zaviti levo/desno, iti naravnost; pripeljati, odpeljati; voziti (se); prihod, odhod;
- otroški sedež, varnostni pas; biti privezan, privezati se;
- pešec, voznik/voznica, potnik/potnica;
- vozovnica, karta;
- blizu/daleč, tukaj, tam, zgoraj, spodaj, zadaj.

Sociokulturno védenje

Promet v Sloveniji poteka po desni strani. Podnevi je treba voziti s prižganimi lučmi. Med vožnjo morajo biti potniki v osebnih avtomobilih privezani, otroci morajo do 12. leta oz. do velikosti 150 cm sedeti zadaj sedežih in v otroških sedežih.

Omejitev hitrosti je v mestu 50 km/h, na avtocestah 130 km/h.

Najvišja vrednost alkohola v krvi voznika je 0,5 promila.

Vozniški izpit je mogoče opravljati pri 17h letih (obvezna vožnja s sovoznikom do 18. leta).

V Sloveniji se mestni avtobusi se plačujejo različno (kartica Urbana v Ljubljani) – udeležence se seznaniti s tem glede na njihove potrebe oz. lokalno specifikiko. Za redno uporabo javnih prevoznih sredstev se uporabljajo mesečne vozovnice.

Vstop v avtobus je običajno pri vozniku.

IX. Slovenska družba in ustavna ureditev

1. Sklop: Mediji

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Pozna poimenovanja različnih medijev v Sloveniji in ve, kje lahko dobi zase relevantne informacije.	časopis, internet, TV-dnevnik, dnevnik, revija	
Pozna poimenovanja za rubrike, oddaje itd.	zunanja/notranja politika, črna kronika, šport, novice, nadaljevanka, prenos, film, risanka	
Zna izraziti svoje interese, želje, namere v zvezi z mediji.	<i>Rada gledam nadaljevanke. Zvečer je prenos nogometne tekme. Ob sredah gledam filme. Vsak dan preberem časopis. Politika me ne zanima.</i>	
Razume glavne točke preprosto podanih informacij na radiu ali televiziji.	<i>Predsednik države Danilo Türk je odpotoval v Italijo, kjer se je srečal s tamkajšnjim predsednikom Giorgiom Napolitanom.</i>	Posnetki RTV poročil
Zna preprosto posredovati slišane ali prebrane informacije.	<i>Slišal sem, da je cesta zaprta.</i>	Radijski in televizijski posnetki
Zna vprašati po informacijah.	<i>Kdaj bo film. Kje bi dobil informacije o nogometnih rezultatih?</i>	
Branje		
Razume preprosto podane informacije v tiskanih medijih in na internetu.		Spletne strani, tiskani mediji

Besedišče

- brati, poslušati, gledati;
- poimenovanja medijev: časopis, revija; radio, televizija; internet;
- poimenovanja rubrik: politika, šport, vreme, črna kronika, (mali) oglasi ...; novice;
- poimenovanja oddaj: dnevnik, nadaljevanka, film, risanka ...; oddaja, prenos ...;
- pridevniki v zvezi z mediji: zanimiv/dolgočasen, dolg, napet.

Sociokulturno védenje

V Sloveniji so (tiskani) dnevnik Delo, Dnevnik, Večer in Primorske novice. Edina javna RTV je RTV Slovenije, obstaja več zasebnih radijev in televizij.

Oddaje v tujih jezikih imajo slovenske podnapise.

2. Sklop: Slovenija in Evropska unija

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Pozna slovenska poimenovanja (zanj relevantnih) držav EU, njihovih prebivalcev in večinskih jezikov v teh državah.	<i>Sosede Slovenije so Hrvaška, Madžarska, Avstrija in Italija. V Avstriji živijo Avstrijci, uradni jezik je nemščina.</i>	Zemljevidi
Razume osnovna dejstva v zvezi s Slovenijo in njenim članstvom v EU.	<i>Slovenija je članica EU od leta 2004 dalje. Evro je v Sloveniji plačilno sredstvo od leta 2007. EU ima po zadnji širitvi 27 članic.</i>	Informativno gradivo o Sloveniji v EU
Zna zelo preprosto izraziti prednosti članstva v EU.	<i>Med državami ni nobene meje. Vsi plačujejo z evrom.</i>	
Branje		
Razume poimenovanja in osnovne podatke o državah članicah EU.	<i>V Nemčiji živi največ ljudi v Evropski uniji. Nemčija je tudi največja država EU. Glavno mesto je Berlin. Slovenija je postala članica EU leta 2004. Evro je prevzela leta 2007.</i>	Informativno gradivo, zemljevidi
Pisanje		
Enostavno in na kratko zna predstaviti svojo državo.		Pisanje po modelu

Besedišče

- država, Evropska unija, članica, uradni jezik, evro, meja, ...;
- poimenovanja držav članic EU, njihovih prebivalcev in jezikov.

Sociokulturno védenje

Evropska unija ima 27 članic, njen sedež je v Bruslju. Slovenija je v EU včlanjena od leta 2004. Od takrat je eden od uradnih jezikov EU tudi slovenščina. Leta 2007 je RS prevzela tudi plačilno sredstvo evro.

3. Sklop: Družbena ureditev in zakonodaja

Ta sklop je namenjen zgolj informiranju, zato ne pričakujemo, da bi udeleženci programa aktivno obvladali besedišče in sporazumevalne vzorce.

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Razume zelo osnovne informacije v zvezi s slovensko državno ureditvijo.	<i>Slovenija je republika. Ima predsednika države, ki je hkrati vrhovni poveljnik vojske. V Sloveniji imamo parlamentarno demokracijo.</i>	
Ve, kje poiskati zase relevantne informacije v zvezi z zakonskimi določili (npr. o bivanju tujcev).		Spletne strani
Seznanjen je s svojimi pravicami in dolžnostmi.	<i>Lahko se udeležite lokalnih volitev.</i>	
Zna povedati nekaj osnovnih informacij o Sloveniji in jih primerjati s svojo izvirno državo.		
Branje		
Razume preprosto podane informacije o Sloveniji in njeni ureditvi.	<i>V državnem zboru je 90 poslancev. Volilni sistem v Sloveniji je zelo zapleten. Vlado sestavljajo predsednik in ministri.</i>	Informativno gradivo, slikovno gradivo, spletne strani

Besedišče

- republika, demokracija;
- predsednik (države, vlade);
- državni zbor, poslanec;
- vlada, minister;
- zakoni: Zakon o tujcih, Uredba o integraciji tujcev, Zakon o zaposlovanju tujcev ...

Sociokulturno védenje

Slovenija je demokratična republika, zanjo je značilna parlamentarna demokracija. Vodi jo predsednik države, ki je tudi vrhovni poveljnik vojske. Voljen je vsakih 5 let na neposrednih volitvah. Vlado vodijo ministrski predsednik in ministri. Najvišje zakonodajno telo je državni zbor, v katerem je 90 poslancev, predstavnikov različnih strank, ki so na volitvah dobile najmanj 5 % delež glasov. Volitve v parlament so vsaka 4 leta.

Uradni jezik v RS je slovenščina, v Prekmurju tudi madžarščina, na Obali pa italijanščina.

X. Slovenska kultura, zgodovina in tradicija

Ta modul je namenjen zgolj informiranju, zato ne pričakujemo, da bi udeleženci programa aktivno obvladali besedišče in sporazumevalne vzorce.

1. Sklop: Zemljepis in zgodovina (glavni mejniki v slovenski zgodovini)

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Pozna poimenovanja temeljnih geografskih enot, značilnosti in posebnosti.	<i>V Sloveniji so Alpe in Jadransko morje. V Sloveniji je veliko kozolcev.</i>	Zemljevid Slovenije, slikovno gradivo
Pozna nekatera temeljna zgodovinska poimenovanja.	rimska Emona srednji vek osamosvojitve	
Razume nekatere temeljne geografske podatke o Sloveniji in jih zna preprosto posredovati.	<i>Triglav je najvišja gora v Sloveniji. Slovenija ima okoli 2 milijona prebivalcev. Največja mesta v Sloveniji so Ljubljana, Maribor, Celje, Kranj in Velenje.</i>	
Zna primerjati značilnosti svoje države s slovenskimi značilnostmi.	<i>Ohridsko jezero je najlepše na svetu, lepše kot Bohinjsko ali Blejsko.</i>	
Pozna nekatera temeljna dejstva o zgodovini Slovenije.	<i>Slovenija je samostojna država od leta 1991. Slovenci so živeli v različnih državah: v Avstriji, Avstroogrski, dveh Jugoslavijah. Ptuj je bil najpomembnejše rimsko mesto na slovenskih tleh.</i>	Časovna premica
Branje		
Prebere in razume krajša stvarna besedila s podatki o krajih in zgodovinskih dejstvih.		Informativne brošure, turistični letaki
Pisanje		
Zapisati zna slovenska poimenovanja geografskih enot.		

Besedišče:

- poimenovanja nekaterih slovenskih pokrajin: Gorenjska, Primorska, Štajerska ...;
- poimenovanja nekaterih slovenskih geografskih enot in imena nekaterih značilnosti: Alpe, Jadran, Kras; Triglav, Blejsko jezero, Postojnska jama ...;
- poimenovanja iz zgodovine: stari Rim, Emona, srednji vek, Avstro-Ogrska, samostojna Slovenija ...

2. Sklop: Slovenska kultura in kulturne ustanove

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Pozna poimenovanja nekaterih kulturnih ustanov in ve, s čim se ukvarjajo.	<i>Ljubljana je glavno mesto in ima največ kulturnih ustanov: muzeje, galerije, koncertne dvorane, knjižnice. V Slovenj Gradcu je velika galerija.</i>	Brošure, slikovno gradivo
Zna rezervirati in kupiti vstopnice za kulturno prireditev.	<i>Dve karti bolj zadaj na sredini, prosim.</i>	
Pozna lokalno knjižnico in njeno dejavnost.	<i>V naši knjižnici je točka vseživljenjskega učenja.</i>	
Pozna navade Slovencev.	<i>Slovenci radi pojejo. Veliko jih poje v zboru.</i>	
Pozna pravila in navade ob obisku kulturnih ustanov.	<i>V dvorani je treba izklopiti mobilne telefone. V kino dvorano lahko neseš hrano in pijačo.</i>	
Primerja različne kulturne prakse.	<i>Pri nas ljudje zelo veliko hodijo v gledališče, po predstavi pa v 'kafane'.</i>	
Na kratko in enostavno zna predstaviti vsebino literarnega besedila, filma ipd.	<i>Film govori o ...</i>	
Pozna nekatera imena iz slovenske kulture.	<i>Prešeren je bil pesnik. Živel je v 19. stoletju.</i>	
Branje		
Razume napovednike, TV-sporede, sporede in programe kulturnih ustanov.	<i>Galerija je odprta vsak dan od 10h do 18h, ob ponedeljkih zaprto.</i>	Brošure, tiskano gradivo
Razume kratko, preprosto predstavljeno vsebino kakega literarnega besedila ali filma.		TV- in kino napovedniki

Besedišče:

- poimenovanja nekaterih ustanov (vezano na lokalno situacijo): knjižnica, galerija, muzej, gledališče, kino;
- poimenovanja dogodkov: proslava, koncert, predstava;
- imena nekaterih oseb iz slovenske kulture: France Prešeren, Ivan Cankar;
- obiskati, ogledati si, poslušati.

Sociokulturno védenje

Slovenci se močno identificirajo s svojim jezikom in kulturo (zato tudi številna poimenovanja ulic in ustanov po osebah iz kulturnega življenja). Za najpomembnejšega pesnika velja France Prešeren, ki ima tudi „svoj“ praznik.

3. Sklop: Slovenska tradicija, prazniki in praznovanja

Opisnik	Vzorci	Gradivo
Poslušanje in govorjenje		
Pozna glavne praznike v Sloveniji in ve, kako se jih praznuje.	<i>Prvi maj praznik dela Za praznike se v Sloveniji je potica.</i>	Slikovno gradivo, koledar
Zna preprosto opisati praznike in praznovanje v svoji kulturi in jih primerjati s slovenskimi.	<i>Pri nas praznujemo bajram. Naši veliki noči se reče „uskrš“. Pri nas poroke trajajo tri dni. Praznuje cela vas.</i>	
Zna voščiti ob prazniku (tudi osebnem).	<i>Srečno novo leto. Čestitam!</i>	
Izreči zna osnovne vljudnostne fraze.	<i>Na zdravje. Dober tek.</i>	
Seznani se s stereotipi o Slovencih in njihovih navadah.	<i>Gorenjci so skopi.</i>	
Pozna navade lokalnega prebivalstva.	<i>V soboto bo gasilska veselica. Tam plešejo in veliko pijejo.</i>	
Branje		
Razume krajša in preprosta besedila npr. o kakšnem praznovanju.		Koledar, informativne brošure
Pisanje		
Zapisati zna krajše voščilo in čestitko.	<i>Vesel božič in srečno novo leto. Čestitam ti za diplomo.</i>	

Besedišče:

- poimenovanja nekaterih glavnih slovenskih „simbolov“ in značilnosti kot npr.: Triglav, kozolec, lipicanec, kranjska klobasa, potica ...;
- imena glavnih praznikov: praznik; božič, novo leto, velika noč, kulturni praznik, dan državnosti ipd.;
- poimenovanja dogodkov: praznovanje, veselica;
- praznovati, voščiti; plesati.

Sociokulturno védenje

Državni prazniki so dela prosti. Obstajajo tudi lokalni prazniki (veselice ipd.). Verski prazniki (nekateri so tudi državni) se običajno praznujejo v družinskem krogu. Slovenija je verjetno edina država EU, ki ima praznik kulture (Prešernov dan).

2.3 Preverjanje in ocenjevanje v programu

V programu se preverja in ocenjuje doseganje znanj, opredeljenih s programom. Preverja in ocenjuje se uporaba teh znanj v znanih in novih okoliščinah v skladu z vnaprej določenimi merili na posameznem vsebinskem področju. Za potrebe preverjanja in ocenjevanja v programu si udeleženci oblikujejo zbirno mapo. Preverjanje je sprotno, ob izvajanju izobraževalnega programa, ob zaključku programa pa učitelj oceni zbirno mapo. Učitelj oceni zbirno mapo po zaključku začetnega modula in po zaključku nadaljevalnega modula.

Preverjanje in ocenjevanje poteka sproti skozi celotno trajanje programa, in sicer se ocenjujejo pisni in govorni „izdelki“, učitelj pa med učnim procesom opazuje delo posameznikov in spremlja njihov napredek. Udeležence programa preverja in ocenjuje učitelj, ki izvaja program, in za udeležence poda povratno informacijo tako, da jo razumejo (v pisni in/ali govorni obliki), predvsem pa tako, da jih bo spodbudila k nadaljnjemu (samostojnemu) izobraževanju.

2.4 Vsebine programa

Vsebine programa so določene v opisnikih in so zajete v posameznih vsebinskih področjih začetnega in nadaljevalnega modula.

2.5 Učbeniki in učno gradivo

V programu se uporablja priročnik, ki je bil pripravljen in preskušen v pilotni izvedbi programa, priporočena literatura sestavlja program, kot tudi različna druga pisna in govorjena besedila, ki jih na program prinesejo udeleženci in učitelji.

2.6 Znanja izvajalcev programa

Program izvaja učitelj, ki je končal univerzitetni študijski program slovenščine (sprejet pred 11. junijem 2004, po katerem se v skladu s 15. členom Zakona o visokem šolstvu (Uradni list RS, 119/06 – uradno prečiščeno besedilo, 64/08, 86/09; v nadaljnjem besedilu: ZViS) pridobi raven izobrazbe, ki ustreza ravni izobrazbe, pridobljeni s študijskim programom druge stopnje), ali magistrski študijski program druge stopnje slovenistika (študijski program druge stopnje v skladu s 33. členom ZViS) in ima ustrezna pedagoško-andragoška znanja, predpisana z zakonom, in sicer v obsegu najmanj 60 kreditnih točk po ECTS. Za učitelja je ustrezna tudi izobrazba, pridobljena po študijskih programih za pridobitev magisterija znanosti oziroma doktorata znanosti ustrezne smeri v skladu s 15. členom ZViS) ali po študijskem programu tretje stopnje ustrezne smeri v skladu s 33. členom ZViS.

V primeru, ko učitelj ne razume jezika udeležencev, se v program vključuje mediator. Če je skupina heterogena glede na prve jezike se vključita dva kulturna mediatorja. Mediator zelo dobro pozna kulturno okolje udeležencev in dobro govori tako njihov prvi jezik kot tudi slovenščino ter z učiteljem slovenistom sodeluje predvsem kot prevajalec, kulturni posrednik in posredovalec informacij (gl. poglavje B. 1 organizacija izobraževanja, točka 1.5). Mediatorja izbere izvajalec javno veljavnega programa.

Učitelj in mediator morata opraviti 24-urno usposabljanje za izvajanje programa Začetna integracija priseljencev.

2.7 Javna veljavnost

Udeleženci po končanem programu prejmejo potrdilo o udeležbi, ki je javno veljavno. Priloga k potrdilu so informacije o konkretni vsebini programa in zbirna mapa, iz katere uporabnik lahko ugotovi znanja in zmožnosti, ki si jih je udeleženec pridobil.

2.8 Sestavljavke programa

Sestavljavke programa: dr. Ina Ferbežar, mag. Estera Možina, dr. Nataša Pirih Svetina, dr. Natalija Vrečer. Svetovalki: Metka Svetina, Natalija Žalec, spec..

Literatura in viri

a. Literatura in viri za pripravo programa

Benner Cassara, Beverly (1992 (1990)): Adult education in a multicultural society, London: Routledge.

Citizenship materials for ESOL learners. <<http://www.niace.org.uk/>>

Cross Patricia K. (1981): Adult as learners: Increasing Participation and Facilitating Learning, San Francisco: Jossey-Bass Publishers.

Evropska komisija (2006): Izobraževanje odraslih: Za učenje ni nikoli prepozno. Sporočilo Evropske komisije (sporočilo 1 in 4, str. 10), COM(2006) 614 FINAL

Evropska komisija (2007). Together for Health: A Strategic Approach for the EU 2008 – 2013, White Paper, COM(2007) 630 final

Ferbežar, Ina in Pirih Svetina, Nataša (2002): Slovenščina za tujce. Izobraževalni programi. Izobraževanje odraslih. Ljubljana: MŠZŠ in ZRSŠ.

Ferbežar, Ina in dr. (2004): Sporazumevalni prag za slovenščino. Ljubljana: CSD/TJ FF UL in MŠŠ.

Klein, Gabriella B. (ur.) (2007): SPICES priročnik. Izobraževalna metoda za medkulturno sporazumevanje v institucionalnih okoljih. Perugia: Key and Key.

Petric Lasnik, Ivana, in dr. (2009): Gremo naprej. Učbenik za nadaljevalce na kratkih tečajih slovenščine kot J2 ali TJ. Ljubljana: CSD/TJ FF UL.

Pirih Svetina, Nataša in Ponikvar, Andreja (2008 (2003)): A, B, C...1, 2, 3, gremo. Učbenik za začetnike na kratkih tečajih slovenščine kot J2 ali TJ. Ljubljana: CSD/TJ FF UL.

Pirih Svetina, Nataša in dr. (2004): Preživetvena raven v slovenščini. Tips. Krakov: Universitas.

Pirih Svetina, Nataša in dr. (2004): Opisi ravni jezikovnega znanja. Tips. Krakov: Universitas.

Skupni evropski jezikovni okvir: učenje, poučevanje, ocenjevanje (2011). Ljubljana Ministrstvo RS za šolstvo in šport.

http://www.mss.gov.si/si/solstvo/razvoj_solstva/jezikovno_izobrazevanje/skupni_evropski_jezikovni_okvir_sejo/

Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji do leta 2010, Ur.l. RS 70/2004.

Resolucija o nacionalnem raziskovalnem in razvojnem programu za obdobje 2006-2010 (ReNRRP) (2006). Uradni list RS 3/2006.

Strategija razvoja Slovenije. Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj. Ljubljana, 2005.

Vrečer, Natalija (2007): Integracija kot človekova pravica. Prisilni priseljenci iz Bosne in Hercegovine v Sloveniji, Ljubljana: ZRC SAZU, Andragoški center Republike Slovenije.

Vrečer, Natalija; Možina Ester; Javrh, Petra; Svetina, Metka,; Žalec, Natalija; Zihel, Teja (2008): Izobraževanje in usposabljanje priseljencev v Sloveniji. Poročilo raziskovalnega projekta. Ljubljana: Andragoški center Republike Slovenije.

b. Priporočena literatura za izvedbo programa

Gole Ašanin, Sonja; Pokrivač, Darja (ur.) (2009): Vključevanje v slovensko družbo: informacije za tujce. Ljubljana : Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije.

Klein, Gabriella B. (ur.) (2007): SPICES priročnik. Izobraževalna metoda za medkulturno sporazumevanje v institucionalnih okoljih. Perugia: Key and Key.

Petric Lasnik, Ivana, in dr. (2009): Gremo naprej. Učbenik za nadaljevalce na kratkih tečajih slovenščine kot J2 ali TJ. Ljubljana: CSD/TJ FF UL.

Pirih Svetina, Nataša in Ponikvar, Andreja (2008 (2003)): A, B, C...1, 2, 3, gremo. Učbenik za začetnike na kratkih tečajih slovenščine kot J2 ali TJ. Ljubljana: CSD/TJ FF UL.

Uredba o integraciji tujcev (Ur.l. RS 65/2008, 30.6.2008).

Vrečer, N. (ur.) (2009): Medkulturne kompetence v izobraževanju odraslih. Ljubljana: Andragoški center Republike Slovenije (elektronski vir)
http://arhiv.acs.si/publikacije/Medkulturne_kompetence_v_izobrazevanju_odraslih.pdf

Zakon o tujcih (dopolnjen Ur.l. RS 107/2006, 29.9.2006).

Zakon o zaposlovanju in delu tujcev (Ur.l. RS 76/2007, 24.8.2007, 24.8.2007).

<http://www.uradni-list.si/1/content?id=92688> (29. 2. 2009)

<http://www.mzz.gov.si> (5. 1. 2009)